

ОДВУ

СУРМАЧ

ЛОНДОН
Грудень
1955

»СУРМАЧ«

**Журнал Об'єднання бувших Вояків Українців
у Великій Британії**

**Association of Ukrainian Former Combatants
in Great Britain
49, Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W. 2.**

Редагує: Редакційна Колегія

ЗМІСТ

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ	1
Д. Кетрос: УКРАЇНСЬКЕ РІЗДВО ХРИСТОВЕ	3
о. д-р В. Дзьоба: КНИГА ЮДИТ	7
Г. В.: СВЯТ-ВЕЧІР СЕРЕД ДРУЗІВ	10
Б. Сверида: ТРЕТЯ ФОРМАЦІЯ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ	12
РОЗШУКИ ЗА НОВОЮ ЗБРОЄЮ	14
ЯК ПРАЦЮЄ РАДАР	15
ЩО НОВОГО В ТЕХНІЦІ	16
ОБОРОНА ПРОТИ АТОМНИХ СТРИЛЕН	17
Гнат Віра: МОЯ МАТИ В ДЕНЬ СВЯТА СВ. ПОКРОВУ	18
М. Б.: В КРАЇНІ БОРОТЬБИ ЗА ІСНУВАННЯ	20
І. Ф.: В УКРАЇНІ 1953 РОКУ	21
В. Д.: ДЕКІЛЬКА ДУМОК З КНИЖКИ »З НАД ДУНАЮ ПО ЯЛУ«	24
Г. Віра: ЙОГО ВІРУЮ В ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ	26
Д. Бартків: БОРОТЬБА ІРЛЯНДІЇ ЗА САМОСТІЙНІСТЬ	31
М. М.: ЛИСТИ ДО РИДАХТІРА	35
З ДІЯЛЬНОСТІ КЛІТИН ОБВУ	36
В. Томків: ШКОТСЬКІ УСМІШКИ	39
ВІД РЕДАКЦІЇ	40

З друкарні Української Видавничої Спілки

Printed by Ukrainian Publishers Ltd., 237 Liverpool Rd., London, N.1. Tel. NORth 1828

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

Свят Вечір, Різдво, початок нової Християнської ери, Христос Родився! — будуть пересуватися образи і слова кожному українцеві — колишньому воякові в святочні, Різдвяні дні.

— Чужина, неволя! — крикне в розпуці мандрівник, блукаючи в Різдво по вулицях міст чужини, або холодної Воркути...

* * *

Коли зайдемо в ці дні на хвилинку в Україну, знайдемо наші маленькі хати, закутані снігом, без загати, босих дітей в неопаленій кімнаті, маленьку в'язанку соломи замість дідуха, матір в лахмітті, яка відставила для тебе кутю в маленькій мисочці на розі стола, батька з вибіленою сивиною журби і недолі, сестру мовчазну, яка глядить на дівтору й роздумує, чим буде годувати їх в завтрашній день.

Але стрівай, там на столі маленька свічка як і за твого дитинства. Вона блимає відважним світлом, світлом надії.

* * *

Залишаємо на хвилину хату. Різдвяну зірку зустрічати йдемо. Ми не боїмося морозу, в нас добрий одяг і взуття. Мороз впізнав, що тут не вдіє нам лиха і чим скоріш потріскотів ген далеко на північ.

Перед нами чужина, багата, пишна, холодна й чужа. »Фадер Кріс-мас« з невинними, синіми очима понабирав на себе так багато подарунків, що годі розпізнати його, як людину. Це не наш святий Миколай відкритий, сердешний, повний радості, символ характеру нашого народу.

* * *

В твоїй душі біль і втома. »Куди ж мені йти?« — питаєш сам себе.

— Христос Родився! — вриває твої думки побратим по зброї, Степан. Ти схаменувся, ти не є сам, самотній.

— »Славіте Його!« — виринається з твоїх уст. Ти радієш, що знайшов людину, який можеш відкрити свій біль, свою тугу.

Слова плывуть на перегони. Ви розповідаєте про дитинство, веселі дні. Згадуєте товаришів по зброї. Обмінюєтесь новинами про них. Вони ж тепер розсіяні по цілому світі. Всі вони разом з нами шукають вечірньої зірки, зірки, яка запровадила би нас усіх на Рідні Землі, вільної своєї хати, де рідня, народ жде нас усіх.

* * *

— Христос Родився! — підбігає до вас маленька дитина і з такою любов'ю вдивляється вам в очі, що ви не видержуєте... На душі стає легко, в очах дитини ви віднайшли ціль вашого життя, найбільший заповіт Новонародженого Христа — ЛЮБОВ ДО БЛИЖНЬОГО, ЛЮБОВ ДО СВОЄЇ БАТЬКІВЩИНИ, НАРОДУ.

* * *

Різдвяна ніч. Старі карпатські смереки вкрилися верствами снігу. В далині церковця, а вдолі, в обіймах зими, рідні міста і села. Нарід у кайданах...

В садах, лісах і дебрах захована з останньої війни зброя.

* * *

Мандрівник задержався. Споглянув на схід. У височині зоряного неба Різдвяна зірка сяє в повному сяйві над рідними горами, ріками, нивами.

З малих, бідненьких хат виходять люди їй на зустріч. Очі всіх звернені до неї, що задержалася над Вефлиемом.

Комуністична зірка зблідла. Не видержала стійкості українського народу — народу півдня.

»Слава во вишніх Богу!« — вдарив дзвін Софії. »Славіте Його!« — відповів св. Юр.

Мандрівник зрадів. На обрії зближався новий день, день нової ери.

* * *

— Христос Родився! — звертаємося до тебе, українським старим звичаєм наш приятелю. З Новонародженим Христом бажаємо тобі щастя, здоров'я й повороту до нашої дорогої Батьківщини.

Не забувай, що ти Христовий воїн, що з душі молоді в Україні виганяють Христа. Замість любови, плекають ненависть... також і на еміграції.

Ти син України, християнського народу — народу чести, любови й високих ідеалів, народу волі.

Христос Родився!

Українців в Україні та на чужині, обі наші Церкви, авангард українського народу в боротьбі за визволення — УПА, ветеранів визвольних змагань та українських вояків, підстаршин і старшин в цілому світі вітаємо

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ

та складаємо найщиріші побажання. Хай Новонароджений Христос допоможе українському народові досягнути в Новому Році найвищу мету — волю.

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Управа ОБВУ ВБ., Управи клітин та членство

З Різдвом Христовим щиро вітаємо всіх членів Об'єднання бувших Вояків Українців у В. Британії та передплатників (-иць) і читачів »Сурмача« та з НОВИМ РОКОМ бажаємо витривалості в праці для добра Батьківщини та твердої віри в перемогу нашої великої Ідеї.

Управа ОБВУ і Редакція

»Сурмач«

Д. Кетрос

УКРАЇНСЬКЕ РІЗДВО ХРИСТОВЕ

Українське Різдво Христове починається Святим Вечером, 24-го грудня по-старому стилю, а 6-го січня по-новому. Є це найбільше обрядове свято українського народу. До цього свята приготуються всі, як господар, так і господиня, як старші, так і малі діти, бо це свято є в першу чергу святом родинним, святом господарським. Кожна українська родина вважає своїм святим обов'язком бути у ці святочні дні, у це свято колядок, дома і виконати всі потрібні обряди, що зв'язані з цим великим святом. Треба зазначити, що на дні українського свята Різдва Христового припадає т. зв. зворот сонця від зими до літа. В цей час земля переходить найнижчий пруг сонячної орбіти і виходить на шлях звороту сонця до весни. Від цього моменту починається новий господарський рік, а з ним разом і нові турботи господаря-селянина. Дні збільшуються, а ночі зменшуються, і хоч весна й літо ще не так близько, але життя селянина-господаря й увесь його добробут залежить від того, що йому це майбутнє літо принесе. Згадування, турботи про майбутні достатки, змушують селянина-господаря кликати в своє розпорядження всі заходи, щоб майбутній рік був найбагатший і приніс якнайбільше достатків. Обрядова дія й слово, що зв'язане з вищою силою, є найсильнішою його зброєю в досягненні найкращого добробуту. Сіно, сніп хліба, кутя, обряд її ставлення, різне господарське знаряддя, обстановка та характер вечері на Святий Вечір, різні символічні дії з кутею та ворожіння коло худоби, — все це для того, щоб забезпечити най-

кращий урожай на майбутнє літо. Це проявляється теж у піснях різдвяних (колядах) та щедрівках на Маланки, як теж і посищення на Новий Рік. Все це робиться для того, щоб до господаря притягнули всі сили природи, що будуть помічними у збільшенні майбутнього врожаю. Отже, в основі всього обряду (і в обряді колядування) є ідея плодючості, побажання гарного врожаю та достатку у всьому житті селянина-господаря.

Свято Різдва Христового колись в Україні розумілася ціла доба від 24 грудня (Святий Вечір) через Маланку (Щедрий Вечір), на передодні Нового Року, аж до Водохрещі (Йордан), на передодні 6 січня, — т. зв. «Голодна Кутя».

Святий Вечір в Україні є великою врочистою хвилиною, коли кожний господар-селянин приготується до неї з найбільшою увагою. Він турбується про те, щоб все господарське знаряддя знаходилося дома й було приведене до найкращого порядку. Овочеві дерева в садку обмотуються перевеслом, щоб давали якнайбільший урожай. Вже в цей момент господар-селянин, після ряду прикмет, відгадує собі про те, чи буде майбутній врожай добрий. Якщо на Святий Вечір є зоряне небо, то надіються повного врожаю і т. д. Великої турботи собі задають і господині на Святий Вечір, бо вечеря має бути аж із 12 страв. Обов'язково не сміє бракувати куті, борщу, вареної і смаженої риби, пирогів з капустою, вареників, вареної сушені (узвар).

Сама Свята Вечера відбувається так: Господар-селянин з молитвою на устах бере на току

сніпок сіна, сніпок жита, ячменю та інше і приносить це все до хати. На стіл кладе сіно, а господиня його прикриває скатерттю, всі інші сніпки кладуть теж на певні, після припису, місця. Це приготувавши, господиня приправляє саму вечерю. Насамперед бере горщик з кутею та горщик з сушеною (узваром) і ставить на стіл, а далі після певного порядку, дальшу страву. Коли все приготоване, тоді ціла родина всі (всі одягнені в святочних одягах) чекає лише, коли появиться вечірня зірка і тоді щоно сідають за стіл вечеряти. Голова родини (батько) проказує «Отче наш...», а всі інші за ним повторюють. Це надзвичайно врочиста хвилина і особливо на дітей вона справляє найглибше вражіння. Це є свята хвилина. Вечеря зачинається кутею, потім слідують борщ, риба, пироги і т. д., і на самім кінці сушеня. Ще довго після вечері ціла родина сидить за столом, їдять сушеню, горіхи, овочі, різні солодощі та колядують при світлі свічок, що обов'язково зроблені з воску самою господинею. Потім носять вечерю до рідних, як до баби чи діда, до вуика чи тітки й т. д.

На перший день Різдва є день колядування. На колядування особливо тішаться діти-хлопчики. Вони ще довго перед Різдвом Христовим приготівляються на цю велику подію: творять між собою групи з 3-6 чоловік, сходяться собі, де можуть (найчастіше десь по клунях, а то й на горищах хат) і пробують колядувати, підбирають і розучують колядки та устійнюють «райони» свого колядування. Звичайно менші діти-хлопчики ходять колядувати першого дня Різдва Христового зразу по обіді, старші хлопчики — піз-

ніше, а парубки вже аж ввечері. Одні ходять із «Звіздою», інші без неї, але обов'язково мусить бути дзвінок. Дітей-колядників обдаровують колачиками, спеціально для цього печеними, різними солодощами та теж обдаровують грішми («дають на дзвінок»). Колядування відбувається по цілій Україні, з більшими чи меншими відмінами. Особливо врочисто і цікаво відбувається цей ритуал у гуцулів. Крім колядників приймають тут участь теж танцюристи з дзвінками прив'язаними до топірців, що їх тримають на плечах музики й інші веселі парубки, щоб розвага була повніша. Керує ними той, хто знає найбільше колядок і найкраще їх співає, знає найбільше приказок і найкраще вміє їх до господарів та їхніх родин промовляти. Зветься він «береза». Звичайно колядується всім присутнім по черзі дома: дідові й бабі (коли вони є), господареві й господині, дітям. Колядують ще про господарство, про родинний добробут, молодший господині колядують ще про любов до мужа та про щасливе життя, парубкові колядують про козацтво та коня вороного, а дівчині про її майбутнього нареченого. На Надніпрянській Україні останніх часів колядники співали одну чи дві колядки цілій родині, але й тут в давніші часи співали окремо кожному членові родини. Кожний господар приймає дуже радо колядників, бо вони (колядники) вважаються післанцями щастя, добробуту, достатку.

Другою, так би мовити, частиною чи циклом свят Різдва Христового є день Маланки на передодні Нового Року. В цей день (Маланки), 31 грудня, господині багато печуть, смажуть та варять найкращі страви. Цей вечір зветь-

ся **ЩЕДРИМ ВЕЧОРОМ**. Цього вечора господар кропить свяченою водою всю худобу свою та стайні й хліви. Після погоди теж відгадують майбутній врожай. Так, коли є місячна й зоряна ніч перед Новим Роком, то це означає, що селяни можуть надіятися багатого року, гарного врожаю, добробуту та всяких інших достатків. В таку прекрасну ніч молодь ходять щедрувати. Щедрівки мало відрізняються від колядок. Вони (щедрівки) є дуже часто гумористичного змісту та теж містять у собі натяки на подарунки. Ніч перед Новим Роком є ніччю ворожіння, що ним, головню, займаються дівчата, щоб відгадати, хто, звідки і який буде тої чи іншої дівчини наречений. Селяни вірять, що цієї ночі (опівночі) говорить усе живе (як худоба й інше), але той, хто хотів би цю розмову почути і почув, той не буде довше жити, як 24 години. У цю пору з худобою розмовляє Бог і випитує її про те, як з нею господар поведівся на протязі минулого року. Тому кожний господар старається свою худобу перед Новим Роком привести до пуття.

Удосвіта на Новий Рік діти ходять посівати (посипати) зерном і при цім промовляють: «На щастя, на здоров'я, роди, Боже, жито, пшеницю і всяку пашницю. Добрий день, будьте здорові з Новим Роком!» Посівають теж у худоби по хлівах. Зразу в опівночі господарі запалюють «Дідуха» в садку, чи де-інде, але не на подвір'ї. Звичайно «Дідуха» приготівляється з вогкої соломи чи якогось іншого вогкого матеріялу, щоб з нього багато і довго курилося. На Маланки буває дуже весело, бо в цей вечір виступають різні жартівники і вони розвеселяють кожного. Парубки передягаються за дідів, що

зображують Василя, перебираються за цигана, за жида, за діда чи бабу, що носять за плечима міх із соломомою та водять козу. І тут якраз парубки навипередки різними жартами показують, що вони вміють. Маланки, звичайно, «господарять» в хаті, — минають віником столи та замітають, причім віник мачають у глині. Дід то раз цілується з бабою, то раз б'ється з нею, циган просить сала, чи щось краде, циганка ворожить, коза танцює, а діди приспівують. Ціле це товариство закінчує своє видовище бажанням всього доброго, багато щастя, здоров'я і т. д., і дістають за це різні подарунки. Існує віра, що веселитися на Новий Рік, значить веселитися протягом цілого майбутнього року.

І нарешті приходять Водохрищі (Йордан). Це останній цикл Різдва Христового. Є це на передодні 6 січня — «Голодна Кутя». Зветься вона тому так, що поки не освятять воду, не можна їсти. Увечері люди йдуть до церкви і перебувають там цілу ніч. Удосвіта всі виходять з церкви і йдуть на чолі із священиком на річку святити воду. Перед тим, заздалегідь вже, на річці чи на ставку, якщо нема річки, вирізують гарного хреста з льоду і ставлять його над ополонкою, в котрій буде святитися вода. Теж тут приготівляють все потрібне для відбуття Служби Божої. По Службі Божій коло хреста і коли настає властиве свячення води, а це настає обов'язково ще перед розвидженням, випускають люди голубів, що їх поприносили з собою. Теж під час самого акту свячення води стріляють, в більшості молодь, зі всього, хто що має: з рушниць, з пістолетів, з різних саморобів — «самопалів», «моздирів» та ін. Після водосвячення води,

кожний присутній наповняє свою приготовану пляшечку, чи яку іншу посудинку, свяченою водою, а це звичайно буває, коли вже от-от розвидняється, і розходяться по хатах. Дома кожний член родини випиває декілька краплин цієї свяченої води, і щойно після цього можна їсти. Господар, чи господиня, святить цею водою хату й ціле господарство. Потім ця вода переховується аж до нової свяченої води, і на протязі цілого року її вживають проти різного лиха чи нещастя, бо нарід вірить в цілющі властивості йорданської води супроти різних недуг.

Від Різдва Христового до Івана Хрестителя робиться лише те, що найпотрібніше, жінки не прядуть і не шиють. Не працюють ще і наступного дня, бо і цей день є великим святом.

Центральним елементом Різдва Христового, чи принаймні його дуже важливою частиною, є колядки. Тому треба тут дещо, хоч дуже коротко, сказати про колядки. Як вже було згадано, з обрядом колядки, що в'яжеться з днем звороту сонця від зими до літа, починається новий господарський рік, і життя селянина та його добробут залежить від того, що за врожай йому цей новий господарський рік принесе. Господар-селянин вживає всіх заходів, щоб урожай майбутній випав якнайбагатший. І колядування є теж з цим тісно пов'язане. В кожній колядці стверджуємо одно й те саме: щастя, здоров'я, багатий врожай, добробут, достаток. Те саме і в щедрівках. Ця сама тенденція ховається і при забавах молоді під час цього самого обряду. На Маланки та на самий Новий Рік парубки надівають на обличчя різні машкари: передягаються в медведя, хто в Малан-

ку, в цигана, в діда, в козу. Образ кози відбиває давню грецьку традицію обряду Сатурналій та Каланд, або ще старішого обрядового походу на честь бога Діоніса, бога врожаю винограду та іншого достатку. А в бога Діоніса були супровідники козли й сатири. В цій народній грі заховується той самий сенс врожайності, плодючості та добробуту, що ми їх вже бачили в усіх наших діях. Грецькі Каланди і наш обряд Коляди мають навіть мовну залежність у самій назві. Все це показує, що обряд Коляди є обряд накликання майбутнього врожаю на все, що селянин наш продукує, що йому дає його господарське життя і побут. Помічаємо, що закінчення кожної колядки є накликуванням добробуту, щастя, сповнення господарських бажань. Ці обрядові дії намагаються вплинути на добрі сили, щоб збільшити добробут селянина. Всі ці стремління знайшли вияв в поетичнім слові, у пісенній формі колядки, в колядковій величавій пісні, в її привітнім слові, бо віра нашого селянина-хлібороба є надзвичайно сильна в магічну силу мистецького слова. Віру цю в побажальне слово та його здійснення відбиває колядка, бо вона є єдина величальна пісня цілого обряду Коляди. Про це свідчить і сама її назва — колядка.

Колядки є дуже давнього походження, ще з передхристиянських часів. Головні їх мотиви та образи, в основі своїй, ховають якесь народне вірування, або історичну подію: боротьбу народу з ворогами, чи якийсь переказ, якусь мандрівну казку, баляду, що перед дуже давнім часом прийшла на українську землю. Коли христився український нарід і коли

нехристиянський обряд Коляди поєднався з християнським святом Різдва Христового в один суцільний християнський обряд, тоді і нехристиянська (поганська) колядка була приневолена поступитись і дати дорогу колядкам, що відбивали вже нові ідеї християнської віри. Ясно, що цей процес християнізації нехристиянського обряду Коляди був надзвичайно довгий, і тут не обійшлося без боротьби цих двох світів, і

як компроміс, багато українських обрядів, часто народніх, послужили основою для обрядів християнських. Теж до чисто народніх нехристиянських колядок почали приціплюватись християнські мотиви. Ці останні, з'єднавшись з колядками народніми, поновлюють настрій як теж і символіку, витворюючи зовсім новий цикл колядкових пісень — цикл християнський.

о. д-р В. Дзьоба

Книга Юдит

(Закінчення)

10. Останній час помочі з неба.

Тоді сказав до них Озія: »Не падайте духом, браття. Підождім ще п'ять днів. В них же оберне Господь Бог наш милість свою на нас. Дійсно не полищить нас до кінця.

А якщо проминуть ці дні, й не прийде до нас поміч, зроблю по словах ваших.

І відправив він нарід свій, кожного на своє місце, і відійшли на мури і на башти міста свого, а жінок і дітей відіслано до хат їх.

І були в скорботі великій у місті«. (7, 30-32).

11. Постанова однієї жінки — спасти країну

В той час у Ветулії жила одна вдова, що звалась Юдит. Була вона вдовою вже три роки. Вона надзвичайно гарна видом і дуже мила вродою. »Не було нікого, хто сказав би про неї злого слова, тому що почитала Бога дуже«. (8, 8).

Юдит усвідомила собі, що як впаде Ветулія, оборонна твердиня на дорозі до Єрусалиму, то впаде й сам Єрусалим, і святиня буде збезчещена ворогами, — чим ізраїльтяни стягнуть новий гнів Бо-

жий на себе: »і домогатиметься Бог за збезчещення її крови нашої«.

В Юдитиній голові зродився плян рятунку. Візвала вона до себе старшин міста і так промовила до них: »Послухайте мене, а вчиню діло, що йтиме у вічність для синів народу нашого. Ви станете при воротах цієї ночі, а я вийду зі служанкою своєю, і в часі, що ви назначили передати місто ворогам нашим, посітить Господь Ізраїля помічю своєю. Ви ж не випитуйте мене, що? і як?, бо не скажу вам, аж доки не звершиться те, що заміряю чинити«.

І сказав Озія — первосвященик і старшини до неї: »Іди на спасіння — гаразд, а Господь Бог перед тобою на помсту ворогів наших«. (8, 32-35).

12. Юдитина молитва

Коли старшини вийшли з шатра-помешкання Юдити, припала вона ниць до землі і молилась Богу. Згадала вона в молитві як Господь предків її прославив, то щоб і тепер Він надав її удовичій руці силу, щоб виконала те, що замислила: зломити пиху во-

рога, а підняти тих, що в одчаї.

13. Юдит вирушає до табору Олоферна

Піднявшись з землі, сказала Юдит служанці своїй принести їй найкращу одіж, заложила діячем на голову собі і, взявши припаси харчів, вирушила зі служанкою до воріт міста.

При воротах міста старшини її благословили: »Бог батьків наших хай дасть тобі благодать і хай совершить діло твоє на звеличення народу ізраїльського та вивищення Єрусалиму« (10, 8).

Тоді відкрили перед Юдитою браму, і вийшла вона за місто, де згодом зникла за горою.

14. Юдит в асурській таборі

Згодом перестріли Юдит передні сторожі асурські. Взяли її на допит. Юдит заявила їм, що несе для Олоферна, їх начальника вождя, тайні пляни, а саме, як йому здобути місто. На таку заяву сторожі пропустили її до табору асурського, а там вже привели її зараз до самого шатра Олофернового.

15. Юдит в Олоферна

Коли Юдит знайшлась перед Олоферном, начальним вождем асурським, впала зо страху на землю, аж мусіла джури Олофернові піднімати її.

Ободрена Олоферном, що нема чого його боятись, Юдит оповіла, яка то біда запанувала в Ветулії, що під облогом. Юдит, знаючи, що Ветулія впаде, втікла з неї і хоче подати Олофернові плян і час, коли він легко може Ветулію здобути. Та найперше вона мусить якийсь час постити й помолитись і сповняти обряди жидівські.

Олоферн, очарований вродою Юдити, дозволив їй на все, навіть виходити за табір у яр і вмиватись у джерелі.

16. Пир у Олоферна

Четвертого дня побуту Юдити в Олоферна справив Олоферн великий пир, на який спросив усіх вождів — старшин і віззав Юдиту до участі в нім. Бажав бо, щоб всі бачили її вроду й подивлялися їй. Сам Олоферн чувсь як у сьомім небі й здорово підпив собі.

17. Убиття Олоферна

Пізно нічно, вино змогло Олоферна й він безпритомний завалився на своє ложе. Всі вожді спішно розійшлися, осталась тільки одна Юдита в Олоферновім шатрі.

Юдит відчула, що ось прийшла хвиля, щоб учинити те, що задумала. Підступила до ложа Олоферна й помолилась у серці своїм: »Господи, Боже всіх воїнств, поглянь у хвилю цю на діла рук моїх, — на вивищення Єрусалиму. Ось час-пора заступитися за насліддям Твоїм і вчинити діло мое — на зломання ворогів, що повстали на нас«. (13, 4-5).

І зараз схопила кинджал, що висів у головах Олоферна і рубнула ним двічі по карку вожаку-горлоріза й зняла йому голову. Завила її в занавісу, вкинула в торбу від харчів і тихцем вийшла зі служанкою своєю із табору. Обійшли яр, вийшли на гору Ветульську й зблизились до воріт її.

18. Прибуття Юдити до Ветулії

Вже здалеку кликнула Юдит до сторожів на брамі: »Отворіте, відчиніть ворота! З нами Бог!« (13, 11).

Блискавкою рознеслась по місті вість, що Юдит повернулась. Збіглися люди, бо впрост неймовірним був для них поворот її.

А Юдит кликнула до них голосно: »Хваліте Бога, хваліте, що стер ворогів наших рукою моєю цієї ночі«. (13, 14). І зараз виняла голову Олофернову з торби і показала людям її.

Зчудувався весь нарід вельми. Зараз впали всі й проказали одностушно: »Благословен еси, Боже наш, що повернув унівець цієї днини ворогів нашого народу«. (13, 17).

19. Погром асурців

Раннім ранком Юдит приказала вивісити голову Олофернову на мурах міста — на сором ворогам, а всьому народові приготувитись до нападу на ворожий табір.

Як тільки стало на світ благословитись, ізраїльтяни висипались роем з міста в напрямі ворожого табору. Про випад ізраїльтян асурці мерщій кинулись сповістити Олоферна. Та, на сором і погибель собі, знайшли в шатрі тіло його мертвим без голови.

На вид той закричав сторож голосно з розпуки й роздер на собі одержу. Те саме вчинили старшини, що зійшлися до Олофернового намету. Вмить весь табір пробігла страшна вість про підступну й страшну смерть їх начального вождя з руки одної жидівки й зчинився такий вереск і настав такий переполох, що ніхто себе не пам'ятав, де він є і що робить. Та зараз той неописаний жах звернув усю мужву до втечі. Втікали по всіх дорогах, а ізраїльтяни, навіть діти, гнались за ними аж до Дамаску й вбивали їх. Опісля вернулись і ділили велику добич, що здобули її на ворогах в покинутім таборі.

20. Прослава Юдити

Тоді зійшлись первосвященик і старшини до Юдити, благословили її, всі хвалили одностушно, кажучи:

»Ти — окраса Єрусалиму!

Ти — радість безмірна Ізраїля!

Ти — хвала велика народу нашого!

Вчинила Ти це все рукою своєю,

Вчинила Ти, щастя-добро в Ізраїлі.

Благословенна будь у всемогучого Бога повіки! А весь народ сказав: Вірно! (Амінь)!« (15, 9-10).

21. Пісня Юдити

Сама ж Юдита, ставши напереді всього жіноцтва, під звук бубнів і брязкіт літаврів, заспівала пісню тріумфальну, пісню про велич Божу та своє героїчне діло, що його з Богом доконала.

22. Закінчення

Опісля весь народ пішов з Юдитою до Єрусалиму, де принесли в подяку Богу жертви та зложили в дарі золото та посуд Олофернів.

»І веселився нарід у Єрусалимі перед святинею місяців три, і Юдит з ними перебувала« (16, 20).

Юдит у славі і пошані дожила до пізнього віку, літ стоп'ять. А коли померла, поховали її в печері-гробі чоловіка її, і оплакувала її вся держава Ізраїльська днів сім.

ПРИМІНЕННЯ

В ширшій значенні Юдит — це прообраз Матері Божої, що, пожертвуванням свого сина на хресті, зломила голову Олофернові-сатані, що весь світ облягав і мучив аж до її часу.

У ширшій значенні: город Ветулія — це Україна наша, що вороги її облягають зо всіх сторін і топлять її і здобувають.

Щоб оборонити її і спасти, треба нам віри в Бога, як мали ізраїльтяни й треба нам героїв і героїнь, як мала Ветулія.

Дарма, що у ворога мільйонові армії, все можна в ворога знайти слабе місце, де вдаривши, ворог впаде без сили.

Власне віра в Бога, від якого не сміємо відпасти, а що якраз зробив ворог (— і тут його слабе місце!) — дасть нам силу перетривати весь наступ і жахиття безбожницької займанщини —

окупації, а Бог у свій час підійме когось такого, що через нього ворог Божий і наш вічним соромом буде покритий.

Книга Юдит — це дійсне об'явлення на наші часи, бо отрясає нас з глибокої віри в чужі атоми, а будить в нас національну гордість і привертає нам, хоч безборонним, високе наше достоїнство, що таки

з поміж нас самих, прибитих і понижених, покличе Бог когось на вождя й освободителя України, а може й цілого Сходу.

Розв'язка на наші часи, подібно як за Юдити одна й та сама: ВІРА В БОГА Й ГЕРОЇЗМ ЛЮДИНИ. Сильна віра в Бога і любов до Батьківщини видвигає людину до найбільшої жертви-самопосвяти.

Г. В.

Свят-Вечір серед друзів

1946 рік. На розлогих полях під місточком Ріміні розтягнулись довгим, широким пасмом табори полонених. Мое перше Різдво в полоні. Деякі мої друзі зустрічали 2-ге, а то й 4-те Різдво в неволі, далеко від своєї рідні, Батьківщини.

Перед святами було багато праці. В шатрах і коло шатер ми робили гарні порядки. Придбали ропи до кухонки з бляшанок, бо в шатрах ставало холодно. Михайло приніс ялинку, Василь кілька свічок. Закупили одну пачку американських «кексів», придбали гороху та дві м'ясні консерви. Ромко приніс пшеницю, ще з Белярії. Куховарити всі навчилися і клопоту в цьому питанні не було.

Я одержав запрошення на спільну, загально-таборову свят-вечерю, як представник 8-ої сотні. Я не мав охоти йти, однак мої співжителі переконували мене, що там є більший гурт, і багато новостей зможу їм принести.

Прощаючись, я побажав своїм товаришам «щастя, здоров'я, другого року діждати»...

В деяких шатрах починали вечеряти. Свічки горіли в кожному шатрі.

В театрі зібралося понад чотири сотні вояків, підстаршин і старшин. Прийшли священники й мед-

сестри з Річоне. Я знав тільки сестру Галю, але вона сиділа між найвищими старшинами.

Священик посвятив просфору, відтак після «Бог Предвічний», промови команданта табору, всі засіли за столи. Згодом в залі було чути сміх і жарти наче це не в полоні, а на волі, на Рідних Землях.

Добігала 11-та година, коли всі почали розходитися. Цього вечора я не поспішав до шатра.

Ніч була темна. По небі посувалися поволі тяжкі холодні хмари. Навіть різдвяна зірка десь заховалася. Де-не-де захриплим, тужливим голосом співали коляди. З двох шатер доходив плач юнаків, яким вже вдруге прийшлося обходити свята на чужині. Один з них згадував матір. Інші, яким вдалося роздобути коняку, розповідали свої пригоди. В їхній душі відчувалося жаль, тугу.

В задумі зайшов до свого шатра. В куті блимав нафтовий каганець, а навкола нього мої товариші.

«Чому не засвітили свічки?» — питаю.

«Засвіtimo!» — відповідає Дмитро. «Ми ще не вечеряли... ждали на вас» — продовжує він.

«Я ж просив вас...» не видержав я. Сьози покотилися з очей, я не міг докінчити речення. Їх

сімох ждали майже п'ять годин на мене одного.

»Поблагословить, ви найстарший в нас віком« — відізвався Іван.

Ми поклякали, помолилися за нашу рідню, за бійців УПА, за український нарід у неволі. При просфорі ми взаємно бажали собі кращих днів.

* * *

Минуло десять років від цієї хвилини. Згаданий Свят-вечір серед друзів залишиться найдорожчим спомином в моєму житті. За ці роки я оженився і діти в мене є. Останнього року жінка моя зготовила святу вечерю за нашим звичаєм. Вона чужинка, але хоче, щоби бодай сьогодні я мав такі страви, як останніх років на спільному Свят-Вечорі в таборі. Я пішов за Петром, своїм товаришем по зброї. Він самотній. Жінка і діти його в Україні. По дорозі стрінули Василя і Степана. Вони блукали по вулиці. До корчми не хотіли йти в Свят-Вечір, а зготовити вечері не було кому. Прийшли ми всі разом, жінка споглянула заклопотано на мене, але я не звертав уваги, я чувся щасливий, що можу в цю, так ве-

лику хвилину, бути разом зі своєю ріднею і друзями по зброї.

Під час вечері ми колядували. Діти підтягали за нами, жінка також. »Бог Предвічний народився«, »Нова радість стала«, а відтак інші коляди пили з наших уст до пізньої ночі. Петро, Степан і Василь повеселішали, наче віджили. Описля вони стали дійсно моїми друзями. За кілька тижнів я дізнався, яку радість я приніс їм звичайним запрошенням цих самотніх людей до своєї хати.

Цього року я запрошую до себе 12 осіб. В моїй околиці я домовився з іншими одруженими членами ОБВУ, щоби вони також запросили до себе самотніх українців. Я вірю, що ані один українець-українка не буде відчувати самотності в Свят-вечір цього року. Тим, які працюють на нічний зміні і не можуть звільнитися, діти віднесуть вечерю до хати за старим нашим звичаєм.

Запрошування самотніх — це не мій почин. Я тільки сплачую довг моїм друзям з 8-ої сотні. Це вони дали приклад глибокої любови, дружби і побратимства.

НА ЗБОРАХ ВІДДІЛУ СУБ

Член Б.: Я є головою ОБВУ і не можу бути вибраний до Управи СУБ-у. **Присутній на залі:** Але ж завтра загальні збори ОБВУ і ви не знаєте чи будете даліше вибрані.

Предсідник зборів: Хто за мною? Після голосування заявилось тільки два

*

голоси за його кандидатурою.

Предсідник: А ти Миську, чому не голосував за мною, ти ж подавав мою кандидатуру?

Мисько: Ні, я не подавав.

Предсідник: Як так, то наша дружба скінчилася.

*

*

БАТЬКІВСЬКИЙ КОМІТЕТ

Батько: Я подаю пропозицію, щоби Мисько увійшов до Батьківського комітету.

Предсідник: Але ж Мисько не одружений...

Батько: Я таки обстоюю за кандидатурою Миська, він є приятель моєї жінки...

Режисер до Миська: Актори вже є, тільки ще одна роля не є обсаджена.

Мисько: Яка?

Режисер: Роля трупа за сценою.

Мисько: Як не треба багато говорити,

то залишіть цю ролю для мене.

* * *

Секретар СУБ до урядника: »Чи маєте ключ до голови?«

Б. Сверида

Третя формація цивільної оборони

Після трагедії 1939 р., коли Чемберлен, повернувшись з європейської конференції, званої як Мюнхенська, привіз зі собою папір-гарантію миру, який в дійсності нічого не вартував, бо Чемберлен неспів ще скінчити промови про висліди згаданої конференції, як Німеччина розпочала війну. Ця подія навчила дещо Захід.

Мимо трьох важних військових формацій у В. Британії зорганізовано для цивільної оборони других три, які майже утотожнювалися. Під час 2-ої світової війни сформовано дві формації для цивільної оборони, а саме «Цивіль Дефенс» та «Гоум Гард», які сповняли свої завдання під час ворожих налетів.

Воєнний досвід виказав, що обі формації відіграли дуже важну роль під час війни та заслуговують на дальше існування. На підставі досвіду, в місяці лютому 1955 р. британський уряд затвердив третю формацію — Моторизований Оборонний Корпус, якого завданням буде, в разі потреби, переїжджати з місця на місце і давати негайну допомогу після налетів. Веручи під увагу засоби, якими буде провадитися війна, цебто атомними бомбами та іншими новими винаходами, формація ця відіграє важливу роль.

Моторизований Оборонний Корпус мав би ділитися на 48 куренів (батальйонів). Вишкільні центри даної формації вже існують, одна з них в Шотляндії, друга має бути в Кумберлянд. Через згадані вишкільні центри буде переходити річно 7,500 вояків, які відбудуватимуть 15-ти денний вишкіл перед закінченням військової

служби. Крім цього будуть формуватися окремі кадри з охотників. Вони будуть відбувати маневри разом з резервістами в окремих таборах. Ген.-майор І. П. Д. Блякер, директор Моторизованих Корпусів вірить, що ідеальною розв'язкою буде, коли до кожного куреня буде приділено 80-100 охотників рятункових частин. До тепер існує вже 25 куренів, зорганізованих на т. зв. «Обласних базах», в склад яких входить 700 старшин, головню з частин протилетунської оборони. Охотники напливають у вдовольняючих ратах.

В місяці листопаді відкрито школу для рятункових моторизованих частин в Епсом. Ця школа є в тісному контакті з Гоум Офіс. На курсах старшини одержують повні інструкції про ефект хемікальних та бактеріологічних середників, та як допомогти цивільній владі на випадок війни. Кожен рятувничий курінь складається з трьох сотень, сотні є поділені на три чоти, чоти на шість роїв по 8 чоловік у кожному; сотня начислює 144-150 вояків. Крім цього до куреня є приділена сотня польового лазарету. Курінь мусить бути дуже рухливий, забезпечений транспортом і самовистарчальною одиницею в рятунковій акції. Вивінування куріня під час воєнного стану — 120 машин, з цього 60% санітарних машин та інші 3 тонові до перевозу війська та виряду під час акції.

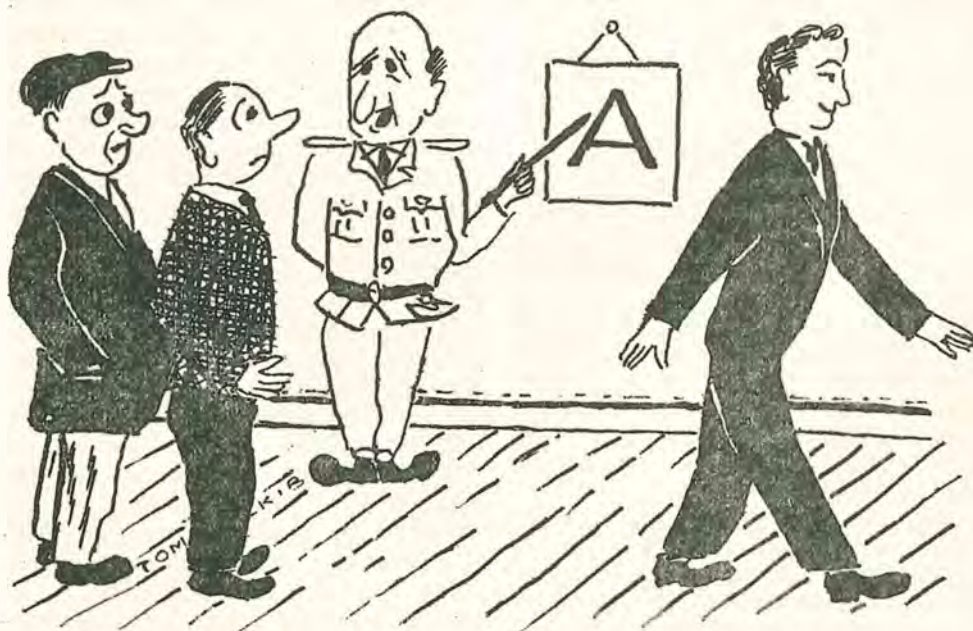
Виряд роя. В рятунковому рої кожний вояк мусить носити виряд (28 фунтів ваги) цебто знаряддя першої допомоги. До виряду входить: 12 м. шнура (який є

відпорний на вогонь), клуб спеціального дроту, молоток, комбіновані кліщі, долото, пила, залізний дрючок, окуляри проти пороху, сокира, два коци, аптечка, та спеціальний шнур навколо пояса. В горішній кишені він носить спеціальну сіль до відсвіжування повітря, в іншій спеціальний олівець до розпізнавання радіоактивності в повітрі.

Під час п'ятнадцятиденного вишколу вояк буде переходити вишкіл як він має рятувати людей і видіставати їх з-під звалищ. В цій акції будуть застосовані спеціальні мотори для впускання повітря в забарикадовані руїнами сховища. Того роду формації будуть мати власний однострій із спеціальними відзнаками на шап-

ках та нашивках. Військові експерти передбачують, що до цієї формації будуть входити жінки, які будуть сповняти функцію шоферів та інші санітарні і адміністративні праці при даному корпусі.

Конференції не приносять багато надій, тому В. Британія готувиться до оборони. Нашим обов'язком як поневоленої нації, є не тільки слідкувати за подіями, але готувитися до розправи з нашим поневолювачем. Треба звернути також увагу, що большевики готують нашу молодь до наступу, а ніколи до оборони, а головню цивільного населення. Людей з повище згаданим вишколом нам буде потрібно якнайбільше.

До І-шої Дивізії приймали на правду тільки вибраних людей, і щоб бути прийнятим добровільці мусіли перейти дуже тяжку комісію,

(Із спогадів учасника)

Розшуки за новою зброєю

Хемічна війна

6. XI. 1955р., Вашингтон. Американська Армія одержала розпорядження поширити досліді над мікробами та газом, як середниками зброї в новій війні. Гази і мікроби мали б примінення при впровадженні радіо-активних часток. Відповідні відділи армії мають бути реорганізовані, щоби всі засоби біологічної, радіологічної та хемічної зброї розвинути «до найвищого ступеня, до якого може дійти наука».

Не-нищівна зброя

Першенство в цьому напрямі буде мати така зброя, що хоча велику силу в обезвладненні ворога, однак не є нищівною. Нова метода має бути опрацьована так, щоби послабити у ворога волю до боротьби і не наражувати цивільного населення на втрату життя.

Комітет зазначив ясно, що великий арсенал такої зброї відстрашить ворога до переходу до біологічної війни в майбутньому. В звітномленні звертається увагу на брак властивого публічного зрозуміння.

Комітет запропонував визначити шефа Хемікального Корпусу для контролі над студіями і контролею бактеріологічної зброї, як також припоручив втягнути згаданий рід зброї до загального планування армії.

Вживання і обмеження газів

Вже при кінці останньої війни керівництво Цивільної Оборони стало затривожене великою кількістю замагазинованих газів, готових до воєнного вжитку. Отруйні гази в той час мали велику кількість аршеніку, який легко

розпорошувався у повітрі. Велика трудність полягала в цьому, що такий газ було тяжко розпізнати при допомозі нюху і він фільтрував (переходив) через найкращі газмаски. Будучи відносно відпорний до хемічної акції води і інших атмосферичних складників, газ цей осідався поволі і його осідання тривало кілька днів.

Нові методи

З певністю вчені звертають тепер головну увагу на т. зв. «посиливання газів в дії». Вже існує можливість розпорошення різних складників, які витворюють хемічну реакцію у повітрі і дають великий запас отруї. Менше як одна тисячна унсії вистарчить для вбиття людини. Цього роду гази можуть бути вживані для неутралізації території на протязі одного тиня, або і більше. Відповідна скількість розпущеної у повітрі отруї діє так сильно, що жодний рід газмаски не є відпорний.

В загальному є два роди мікробів, які розмножуються тільки в тілі людини, звичайно після кількох годин, або в харчах. Вони не можуть залишитись при житті у повітрі без спеціального піддержування довше як один день. Згадані мікроби мають цю властивість, що їх можна розпорошити на великий простір. Бактеріологічну зброю можна вживати тільки в наступі. Вона є дуже небезпечна для цивільного населення і ці засоби будуть вжиті тільки в найбільш критичних моментах.

Як працює РАДАР

Мільйони людей є ознайомлені зі словом радар, однак їм видається, що процес його діяння не є до скоплення розумово.

Радар відкрито 20 років тому у В. Британії. Його діяння можна порівняти до луни (еха), коли голос відбивається від твердої скали і повертається з поворотом до нашого вуха. Короткі хвилі радіа діють подібно, натрапляючи на тверду масу (предмет).

На летовищах є побудовані радарові сітки, які при допомозі радару репортують день і ніч про зближення літаків на віддаль до 200 миль. Радаровий рефlector випускає проміні (26 разів на хвилину) і ці мікро-проміні мандрують в повітрі в промірі 40-200 миль.

Коли хочеш почути луну, му-

шиш крикнути і підождати кілька хвилин на відгомін. Це саме є з радаром, якого апарат замість вуха має приймач, що приймає сигнали і передає їх на сітку. Ці сигнали відчитує обсерватор і на підставі мапи подає положення предмету (літака, корабля).

Ще в останній війні при допомозі радару встановлювано тільки існування предмету і його віддаль. Розпізнання форми літака при допомозі електронічних рамен удосконалено в останніх роках. Вершок сітки, подібно як на мапі, вказує північ. Положення (віддаль) літака обчислюється довжиною часу-повороту радарових хвиль.

При допомозі радару вишукують також міни на морі та інші предмети.

НОВОГО В ТЕХНІЦІ?

Соняшні проміння.

Вчені подають, що сила соняшних промінів, які падають на землю на протязі трьох днів, дорівнює запасам енергії земної кулі разом з вугіллям, оливою, нафтою, деревом та резервами атому.

Науковці в «Бел Телефон» лабораторії, Нью Джерсей працюють над вилловлюванням світляної та електричної енергії. Першими дослідими при допомозі сочки їм вдалося засвітити малу жарівку, як рівнож при допомозі світляних променів трансмітувати передачі на 8 миль. Дослідні соняшні телефони будуть в коротці в ужитку у відсталих селах Америки.

Деякі науковці мають надію, що при допомозі соняшної енергії будуть урухомлені фабрики, соняшною енергією будуть освічувати і ogrівати дома, дестилювати воду, варити страви та виконувати іншу працю, яку заступає тепер вугілля, нафта, газ і дерево.

Сицілінові облатки, які після очищення дають світляну енергію, є дуже коштовні при теперішній техніці, тому звернено головну увагу на теплові проміння. На Фльориді біля 20.000 домів мають вмонтовані до дахів «Збирачі соняшних промінів», які стало доставляють гарячу воду.

В Індії д-р М. Л. Ггай збудував металевий рефлексор, який доставляє досить багато гарячі до т. зв. «Соняшних печей». Уряд в Індії замовив вже 100 мільйонів таких печей для населення. Д-р Телкес в Америці винайшла також «соняшну піч», яка після пів години дає 350° Фаренгейта. В цій

печі збирачами промінів є фокусні зеркала. Вона сподіється, що її печі будуть мати великий збут у Мексику.

Після останньої війни видано 350 мільйонів доларів на атомні досліди. Видання 50% цієї суми для використання соняшних промінів і на експерименти та досліди міг би дати кращі висліді в новій проблемі.

ГАЗОВІ ЛЯМПИ В МАДЯРЩИНІ

Тераси каварні Ворозмарті в Будапешті є устатковані ogrівачим апаратом, який на протязі цілого року дає літню температуру. При допомозі газу апарат-лямпа ogrіває керамічні елементи, які видають ogrівачі проміння. Одна лямпа ogrіває 15 квадратних ярдів.

Мадярський Інститут техніки і будівництва, який випродукував цей апарат, має в пляні заінсталиувати цього роду апарати в різних місцях. Наколи експерименти будуть вдалі, тоді тераси інших ресторанів і подвір'я заводів будуть ogrівані згаданими лямпами.

(Примітка перекладача: Не відомо, чи винахідникам дозволять забрати цей апарат на Сибір).

ПРИТОМНЕ АВТО

Останнє число «Конгресових записок» ЗДА описує новий винахід, це є про авто, устатковане радаром, яке автоматично задержується, коли наближається небезпека зудару. Рабавт, представник до конгресу з Мічіган, оповідає, що згадане авто має радарову сітку, яка получена з гальмами і здержує авто, коли який-небудь предмет є на дорозі.

Коли авто приспішує скорість, проміння радару збільшують площу діяння. Кошти такого апарату не є великі.

АТОМНИЙ КОРАБЕЛЬ

Атомний корабель, запропонований президентом Айзенгауером, буде закінчений в 1957 році. Будова згаданого корабля буде вносити біля 30 мільйонів доларів, його довж. 500 стіп, 15000 тон ваги. Одна театральна зала буде вміщувати 1000 осіб. Річні кошти вдержання цього корабля дорівнюватимуть пів мільйона доларів.

НОВІ НОШІ

Поручник ескадрону Й. С. Спрвол з Сассекс винайшов нового роду ноші, якими можна підносити хворих прямо з землі до гелікоптеру.

При підношенні нош, яких боки підносяться в гору, хворий

наче знаходиться у відчиненій коробці. Згаданий летун винайшов також сітку, якою можна рятувати людей з води.

ТЕЛЕФОН-ЗАПISУВАЧ

Електронічна секція показала під час національної виставки радіоапаратів, новий «Телефонозаписувач» т. зв. «Роботфон».

Коли викликуваний є несуттєвий, після 10 секунд апарат автоматично подає тотожність числа (тому хто викликає) і запрошує його світлами, щоби він передав доручення, яке викликуваний може вислухати з записаної стрічки, коли поверне до бюро.

ОБОРОНА ПРОТИ АТОМНИХ СТІЛЕН

Дивізія піхоти під землею після трьохденного вкопу

В місяці жовтні, в Салізбері Плейн, 9.000 вояків III дивізії англійської піхоти, підготовляючись під час маневрів до тактичної оборонної дії проти атомних стрілен, вкопалися на довжині 6 миль фронтової лінії.

Найбільш висунені наперед розвідувальні відділи, курінні, бригадні і дивізійні командні пости, полкові допоміжні сили, кухні, гармати, моторові вози — все в закритті в схоронищах під землею. З літака, або авта ледви можна було догадатися, що кілька кроків під землею перебувають живі люди.

Генерал-майор Чирчер виготовив план цих маневрів, щоб вишколити свою дивізію в оборонній позиції в обставинах атомної війни і щоб увести в дію методи контролю, на випадок розпорошення сил, при допомозі координаційних і вогнево-оборонних операцій.

Згадані маневри дали великі успіхи. Дивізія з двох бригад, в склад яких входили по два курені піхоти, чотири полки полевой артилерії і одного полку бронетанкових частин, зайняла становища в середину о год. 3-тій ранком. Зі світанком, після закінчення маскування при допомозі сіток, розпочато вкопування. Пішли в рух кирки та лопати. Грунт крейдяний, але вояки вкопувалися без перерви аж до півночі. Відтак, після кількох годин сну, вони розпочали працю знову.

В п'ятницю вечером кожний вояк міг приміститися в сховищі. Над його головою було 18 цалів товщини землі, забезпеченої гофрованою залізною бляхою. 600 тон заліза, пікетів і мішків піску вивантажено і перенесено за одну ніч, згідно з планом, до поодиноких відділів. Малі схоронища мають два вогневі гнізда. В тих

сховищах є також приміщення на спання. Будова одного сховища вимагає 12 робочих днів. Командні сховища 19, бригадні мають чотири кімнати і полковий санітарний пункт може вмістити 12 польових ліжок.

Останні сховища були виконані цивільними людьми при допомозі механічних копачів. До кожної бригади приділено по одній команді цивільних людей, хоча вони формально не входять в складову частину армії. Трудність полягає в цьому, що хоча видайність праці (48 днів праці) в од-

ному дні є велика, однак є тяжко вкрити куряву землі, яка ви-творюється при механічному копанні.

Я подивляв замаскування. Рух є зменшений до мінімум, а всі не вкопані вози відставляється в за-пілля. Харчі довозять і розподілюють тільки вечером і ранком до сходу сонця.

Сьогодні в ночі відбуваються вправи з атомними снарядами, але вояки III-ої дивізії є переконані, що після так тяжкої праці вони є безпечні. (х)

Гнат Віра

Моя мати в день свята св. Покрову

Ранком, коли срібlistою росою вкривалася кожна рослина в полі, в святочний день батько брав мене за руку і виводив в недалеке поле. В моїй пам'яті залишився один ранок. Це був празник св. Покрову.

Над річкою звисало пасмо туману. Сонце щойно виглядало з-за найвищої гори. Озиме жито і пшениця тільки по-декуди перетинали своїм зеленавим пасмом жовто-срібlistі ниви.

»На Рудках буде яра пшениця, на Лисій горі ячмінь, овес і гречка«, перекидував батько словами в задумі.

Після годинного проходу ми наблизилися знову до хати. Вид стодол, шоп та стогів на подвір'ях нагадував багаті столи на бенкетах за княжих і козацьких часів. Навіть корови, коні і вівці поводитися спокійно, — видно самий вигляд наведеного з піль багатства насичував їх. Домашній дріб не звертав на це уваги. Він був зайнятий збиранням зерен і витрушуванням колосків. Часами

навіть перебирали. Залишали зер-на жита й шукали за колосками ячменю. Качки і гуси, вдоволені сніданком, поставали коло брами, очікуючи, щоб хтось випустив їх на потік.

З хати вийшла весела мати, а за нею два молодших брати. Мати ще не встигла вбрати їх, але вони цим не турбувались. Вони побігли до Бровка, який вдоволено вигрі-вався до сонця.

»Мусимо починати молотьбу«, перериває мати — »Дітям треба плащі і чоботи пошити«.

Раптом вбігає Василь з шаб-люкою і, вимахуючи нею на всі сторони, чваниться, що він пору-бає на куски всіх ворогів України. Батько усміхнувся на це і зачав оповідати, що »машингвери« — машинові кріси — є більш прак-тична зброя...

В тій хвилині малі дзвони, а відтак найбільший, пригадали всім, що час збиратися до церкви. Бать-ко вже не міг докінчити оповідан-ня з часів першої світової війни, бо благаючий погляд матері, мов

наказом, преневолив всіх до стола, а відтак до вибирання в святочну одіж.

По дорозі до церкви всі вітали-ся словами: »Слава Ісусу Христу! — На віки Слава!« Обличчя кожного було таке благородне, миле. В цих простих людей була повага. Це йшли господарі і господині, власники своїх, хоч часами тільки маленьких нив. Ідучи дорогою, вони виглядали такі горді, що видавалося, що жодна сила не приневолить їх схилити голови свої.

Наша церква була на невеличкому горбку при монастирі оо. Василян. Раз у рік на свято св. Покрову сходиться сюди багато прочан. В одному гуртку стоять гімназисти з Товмача, в другому гурт інтелігентів. Найбільше гуртів селянських. Я побачив своїх товаришів і подався до них. Кожен з нас хвалився, скільки гостей буде мати і звідкіля. Пізніше побачив тітку з Торговиці і побіг до неї, щоб розвідати, які гостинці принесла вона зі собою...

* * *

Від того дня минуло тридцять років. Батько помер, коли я ще був в гімназії. Осталася мати з трьома синами. Один з них мав остатися на господарстві, другий хотів бути електро-механіком, а третій сам не знав, чого він хоче. Всі вони були росту батька, здорові сини — гордість матері, яка працювала тяжко, щоб дати синам освіту і вивести в люди.

1945 рік. Василя і Влодка розстріляли большевики. Василь мав 19 років, Влодко 22. Найстарший син пішов у »Дивізію« і не повернувся до сьогодні.

Матір заарештували також. У в'язниці кидається тиф. Через брак лікарської опіки і ліків, тифозну шістьдесятьлітню жінку випускають з в'язниці в надії,

що »бабушка« і так закінчить життя на морозі, бо хвору жінку ніхто не впустить в хату. Іти до хати своєї сестри мати не посміла. Рідна сестра Ганна здорова, її рідня також. »Ні, не піду«, постановила вона і пішла мешкати до стайні, щоб не заразити своєї хати заразками хвороби. Сусіди доносили час-до-часу їсти. В найгірші морози вона заходила до стайні родича Корнила, в якого сім'я велика і осталося дві корови і кінь. В товаристві трьох штук худоби було тепліше спати.

* * *

Два дні тому я одержав листа. Мати згадує, що вона здорова. Варить їсти учителькам і в цей спосіб заробляє на життя. В листі згадує також, що наближається день празника св. Покрову, але вона не буде мати змоги піти до церкви, мусить їсти готувати і в нашій церковці не свої відправляють Богослуження. »Помолися за мене, ти живеш у вільному світі«, — закінчує вона.

* * *

Листа одержав в день свята св. Покрову. В одному листі вона згадує: »Я ще почуваю себе господинею. Маю корову і город. Коли переходжу попри своє поле, колхозники задалегідь пояснюють, що так скоро як закінчиться »рай«, їх бажанням є працювати на своїх, а не чужих нивах. Все це передам тобі, бо ти остався сам, одинокий. Я вірю, що тобі Господь допоможе в слушний час повернутись назад до мене. Я повна віри в поміч Божої Матері«.

* * *

Я вірю, що в день св. Покрову, Вона старим звичаєм вибирається в поле, щоб оглянути ті ниви, на яких працював дід мій і батько. Вона пригадує собі, як під

полукіпком в день жнив кормила своїх синів, яких вирощувала вона і сподівалася на старість одержати від них ложку страви. Все її надбання, а головню сини, її найбільша гордість.

Вона осталась сама, самотна на так ще недавно веселому світі, повна веселості і радості. Все втратила, тільки в рядках коротких листів відчуваєш ту матірню любов до сина, що остався ще

між живими. Молитви емведистів в чорній рясі і їх бездушні проповіді не загоять ран, заподіяних ворогом. Вона молиться часто, але в своїй хаті, а Празник!..

День празнику поверне для цілого народу, для всіх Вас, що залишили своїх матерів самотними. Їм не вирве ніхто любови до своїх синів. Віра наших матерей-страдниць сильна. Вони діждуться дня Воскресіння!

В країні боротьби за існування

(На підставі реферату виголошеного п. О. Г. в литовському клубі)

Кореспондент «Таблету» п. О. Герберт мав нагоду відвідати Польщу в останніх двох місяцях. Він був у Польщі попередньо, тому мав змогу порівняти життя в цій країні зараз після війни і тепер.

Коли Варшава по війні була в руїнах, то тепер вона відбудована не згадуючи про це, що в пролетарських дільницях нові дома дуже нужденні, а в інших, головню в тих, де мешкає комуністична еліта, будівлі є дуже гарні. З відбудовою Варшави життя замкнулося в мурах і коли зараз після війни обличчя людей на вулицях були виразом життя і надії, тепер ці самі люди понурі, замкнені в собі, немов позбавлені мети в житті. Наш приятель, англієць, був також у Новій Гуті, де робітники заробляють відносно дуже добре, однак гроші в них не мають значення. Ці гроші йдуть звичайно на пиятику і ніхто до них не прикладає жодної ваги.

В цілій Польщі кожна людина є примушена боротися за існування. Низька платня, стояння в чергах, брак товарів — приневолює людину жити тільки сього-

дняшнім без жодного пляну на завтрашній день. У вищих колах є страшна корупція. Польща культурно та в інших аспектах є відокремлена не тільки від Заходу, але також від Москви, України, Білорусі, Мадярщини та інших держав.

Володарі Кремля заїхали в Польщу, осіли і панують. Осяги їхні великі. Страх і посіяне зерно недовіря людини до людини — це головні досягнення теперішніх комуністичних керманічів. «Чоловек не може зрозуміть человека» — пояснює одне речення польською мовою доповідач, щоби поляки, які були також присутні на доповіді, зрозуміли його ясно і недвозначно.

У Варшаві в той час на ринку появилися китайські папіроси, в Катовицях взуття, переважно не нормального розміру, в Познані він мав нагоду пити добре чеське пиво. Всі ці товари появляються тільки два-три дні і відтак зникають взагалі з обігу.

Різниця між Поляками в Польщі і тими, що на еміграції є дуже велика. Польським емігрантам буде тяжко зрозуміти психіку

молодих поколінь в рідному краю. Поляки в загальному не відчували ненависті до українців, хіба одиниці перевезені з Галичини. Він мав нагоду стрінутися також з українцями і одержаний від них подарунок — альбом — це надорожча пам'ятка для нього, яку він привіз зі собою.

На закінчення п. О. Г. зупинився над майбутністю польського народу. Згадане питання не є легке до розв'язання, однак він вірить, що християнська і європейська духовість польського на-

роду є в глибині їх душі, польські церкви кожної години дня є заповнені людьми. Народ в душі шукає виходу з лабіринту — темної гущавини чужих, накинених доктрин. Кожній людині є дороге слово «воля» і молоде покоління згаданого народу, хоча виховане в неволі, хоча не має права на індивідуальний розвиток, ані права на свободу думки і слова, однак воно знайде ці шляхи до волі і переможе в боротьбі проти комунізму — Москви. **М. Б.**

В Україні 1953 року

Уривки в книжки маршала Макдуффі «Червоний Килим»

Американець Маршал Макдуффі був 1946-го року шефом місії УНРРА в Україні та Білорусії. В 1953 році він одержав спеціальну візу від М. С. Хрущова і відвідав Україну, Білорусь, Московщину, Казахстан, Узбекистан, Туркестан, Азербайджан і Грузію.

Найкраще він ознайомився з Україною, а головнo з Києвом. Під час подорожі він зустрічався з різними людьми і розпитував їх. На підставі відповідей різних людей Маршал Макдуффі робив висновки. Він використовував всі можливості, літературу та мистецтво, щоб дати читачеві повний образ життя людей під советами. Оголошення в пресі, заклики й плякати на роздоріжжі, реклами, знімки, зустрічі з робітниками, колгоспниками, професорами університету, студентами, розмови з міністрами УСССР, навіть чотиригодинну розмову з Хрущовим — все це він використав для ознайомлення з сучасним станом в СССР.

Нижче подаємо його спостере-

ження в час перебування в Києві.

»Коли час мого першого від'їзду в 1946 році наближався, я зайшов до міністерства в Києві і попросив візу на виїзд. Я заявив, що коли Україна має свого представника в ОН і міністра закордонних справ, то я повинен одержати згадану візу від міністра закордонних справ України без непотрібної поїздки до Москви. В наслідок цього я одержав візу з Києва ч. 100,001 і був певний, що це була перша й остання віза, видана міністром закордонних справ України.

Крім зустрічей з людьми, з якими я познайомився ще в 1946 році, я залюбки оглядав Київ, розположений на горбах, з видом на Дніпро. Це напівєвропейське місто, з домішкою веселости старого Відня, робило дуже миле враження. Я схильний думати, що Київ має вигляд найщасливішого міста в цілому СРСР. Лагідне підсоння, легкий темперамент українців, славна стародавня історія столиці — все це разом вносило

надзвичайний ефект. Можливо, я почув себе тут більше вдома, як в іншому советському місті. В кожному разі я був задоволений з прогулянок і насолоджувався архітектурою хоч і з направами, внесеними вже після останньої війни. Новизни, запроваджені в цьому місті після війни, пригноблювали мене. Я мав нагоду вперше відвідати советські будинки відпочинку, якими совети дуже чваняться перед Заходом. »Будинки відпочинку, — як мені пояснили, — це такі місця, де люди під час відпустки можуть користуватися дешевими, а часто й безплатними приміщеннями. Серед гостей, які прибули з усіх закутків України, я зустрічав інженерів, робітників, лікарів й одного письменника. В кожній кімнаті було тісно. Тут було багато вузьких ліжок, але не було шаф. Я догадувався, що відвідувачі держали свою одержу в валізах під ліжком. Приміщення були поділені на чоловічі й жіночі. Мешканці нічим не турбувалися, вони лише їли й спали. Таких будинків відпочинку в Києві було 15-20. В західньому понятті, такі відпочинкові дома дають тільки дах над головою під час відпустки. Порівнювати їх до американських відпочинково-розвагових місць не можна під жодним оглядом.»

Пригнічуюче подіяв на нього Київський університет.

В 24 залах Макдуффі нарахував (тут він подав докладно назви залів) 23 портрети та погруддя Сталіна, 14 — Леніна, 5 — Маркса, 6 — Енгельса й кільканадцять портретів членів політбюро. Місця, де був Берія, стояли порожні. Тільки в двох залах він бачив портрети Шевченка. В одній з них були портрети

й погруддя Леніна й Сталіна, Шевченка, Сталіна і Мао-Тсе-тунга, Сталіна й Леніна. Закінчуючи опис кожної залі Київського університету, Макдуффі додає: »Ці стандартні портрети були розвішені для молоді України в головних приміщеннях для навчання в Київському університеті, в якому навчаються понад 6.000 студентів і викладає понад 600 професорів та викладачів...

Пізно ввечері ми залишили університет й поспішили на Байкове кладовище, де побіч християнських могил лежали могили советських героїв. Могили комуністів мали мармурові обеліски з червоною зіркою вгорі. Християнські могили, більшість яких були старішими й біднішими, мали трираменні хрести, головню залізнi.

На одному з мармурових пам'ятників з червоними зірками висів портрет юнака, який помер на двадцятому році свого життя. Під портретом був напис: »Першому лейтенантові НКВД, який згинув трагічно в Польщі, з болем і завжди сумні батько й мати«. Кажучи іншими словами, що коли патріот підпільної організації переріже горло енкаведистові, то в теперішньому Києві знайдеться батько й мати, які будуть оплакувати сина і це буде обов'язково людською трагедією.

Перекладач Віктор і я вирішили виконати заплановану подорож до Полтави. Так далеко, як сягали наші очі, перед нами простягалися безмежні лани і славний український чорнозем. Це найбагатша й найурожайніша земля в Європі, земля такого чорного кольору, що хотілось набрати повні пригорщі її і їсти або китися по ній, щоб відчутти її м'якість. Перед нами розгорталася

низина з зеленими, сивими, бронзовими та чорними пасмами. Селянські хати в Україні — це малі будинки, покриті очеретом або соломою, ззовні побілені, подекуди розмальовані синьою, а навіть бурячковою фарбою. Зима наближалася, і щоб утримати тепло в хатах, селяни обложили їх загатами.

Місто Полтава готувалося до зими. Його мешканці потерпіли найбільше під час останньої війни. Хоч Полтаву в більшості відбудовано, але залишилось ще багато будинків, що мали на собі сліди вогню й бомбардування з часів останньої війни. Місто віяло пусткою, а головнo браком товарів. В трьох харчових крамницях зовсім не було м'яса, лише в одному був кусок свинини. Після того я пішов на чорний ринок. Хоч мої супровідники намагалися оправдати, що з огляду на пізню пору дня в крамницях порожньо, я не бачив, щоб таке оправдання мало підставу.

Міста в СРСР можна поділити на різні категорії щодо постачання. Першенство тут мають робітничі міста. Полтава була яскравою картиною життя людей в менших містах України. На базарі я стрів жінку, яка мала три шматки сала та дюжину яєць на продаж; чоловіка, що мав на продаж три чи чотири помідори й стільки ж яєць. Одна жінка мала на продаж дві горстки цибулі. В іншому місці стояв віз з шістьма курчатами, за ним повний віз капусти. Я вирішив купити овочів,

але в трьох крамницях не було ані овочів, ані городини. В одній тільки продавали томат в пляшках (варене помідорове пюре).

Зробивши кілька знімок, ми вже смерком виїхали до Харкова. Хоч Київ і Харків — це найбільші міста України, які мають разом один мільйон сімсот тисяч мешканців, на головному ж шосе за півтора години я начислив 41 тягарове авто, 5 автомобілів, 2 автобуси, 1 джип, 1 мотоцикл і 22 вози, які рухалися в одному чи другому напрямку. В загальному, хоч люди тепер живуть краще, як зразу після війни, життєвий рівень їх в СРСР, в порівнянні до якоїнебудь західної держави, є дуже низький. Совети впроваджують і тепер стандартне життя всюди, напр.: всі залізничні станції мають однакове умебльовання, почавши від крісел, які ви знайдете в Мінську, Грузії і в Середній Азії. Харчі продають на грами, доми будують на один взірець з лихого матеріалу і нестаранно. Деякі доми, хоч і побудовано по війні, виглядають, наче їм вже 20-40 років.

Помітно, що міліції тут не боються. Вояків і старшин зустрінете на кожній станції. В поїздах вони переважають цивільних (у відношенні 7 до 3), таке саме в ресторанах та готелях. На кожному кроці тут підкреслюють свободу слова, однак ніхто не відважується критикувати ані політбюра, ані советської влади.»

Переклав І. Ф.

НАШІ ПОЛІТИКИ

В газеті «Наш Клич», яка виходить в Аргентині подано слідуючий заголовок передовиці в серпні місяці, 1955 р.: «Перон мусить за-

лишитися при владі!».

В кілька тижнів пізніше в цьому самому часописі читаємо: Диктатор Перон зрезигнував...

Декілька думок з книжки «З над Дунаю по Ялу»

Передомною книжка: «З-над Дунаю по Ялу». Автор книжки генерал Марк Клярк, головнокомандуючий (колишній) збройними силами Об'єднаних Націй у Кореї, а згодом головнокомандуючий військами ЗДА на Далекому Сході.

Мое завдання: подати зміст-переклад тієї книжки.

Чухаюся в потилицю і доходжу до висновку, що, властиво, не знаю звідки починати. Якже ж тут робити зміст із сконденсованого, й то таки дуже, змісту міжнародного значення подій на протязі 1945-1953 років?..

Але «обрався грибом — лізь у борщ», і я починаю писати...

«З-над Дунаю по Ялу» дає дуже живий опис особистого, а з тим і уперсоніфікованого в особі ген. Клярка цілого західнього світу, змагання з комунізмом, чи при «зеленім столику» — як Високий Комісар ЗДА у Австрії, чи зі зброєю в руках — як головнокомандуючий військами Об'єднаних Націй у Кореї.

Перед самим поданням змісту дозволю собі зацитувати слова самого генерала, з його таки праці — його думку про всесвітню комуну:

...»В кінцевих розділах моєї книжки «Обчислений риск», я писав: «Бачивши Червону Армію та російську дипломатію в дії, мое власне переконання є, що нема нічого, чого совети не зробили б, щоб тільки досягнути світове панування. Я переконаний також, що вони не шанують, мабуть, нічого на світі, окрім сили»... Якщо б сьогодні мені прийшлося переписувати останнє речення, я скреслив би слово «мабуть»... («З-над Дунаю по Ялу», стор. 13).

... Був це Сов. Вис. Комісар у Відні Конев, заступник закордонного Міністра Гусев у Лондоні, Вишинський та Молотов у Москві, чи Нам Іл у Панмунджом, — я знайшов комуністів бандитами тієї самої масти. Вони безпощадні у використуванні слабости й слухають лиш аргументу сили»... («З-над Дунаю по Ялу», стор. 14).

... Комуністи шанують лиш солідний бук і того, хто його грубшим кінцем держить та краще ним лупить...

— Вір'ю, що ми скоріше добилися б кращих умов перемир'я, скоротили б війну, заощадили жертв у людях, якщо б ми гостріше поставилися до комуні...»

Ось лиш декілька коротких речень. З них видно, що ген. Клярк перейшов добру школу комуністичного «благоденствія». Його опінія — опінія цивілізованого світу. Шкода лиш, що «невірні Томи» із Заходу ні нам, ні таки «самі собі не вірили, поки взяли та змірили»... Очевидно, за «міру» довелося, і то таки добре, платити...

Генерал Клярк два роки мав змогу бути безпосереднім сусідом червоних у покрайному окупаційними зонами Відні, як Високий Комісар Америки. Цим рокам і присвячені перші два розділи його книжки. Прочитавши їх, бачиться, що ген. Клярк пізнав большевиків зі всіх боків. Та не лиш большевиків. Він пізнав теж та цікавився життям політичних емігрантів з країн за «залізною заслоною», між ними й українців, цікавився мотивами їхнього спротиву репатріаційним комісіям і, як міг, помагав їм.

В травні 1947 ген. Клярк покинув Європу та переїхав у ЗДА,

на новий пост командно-вишкільного характеру. Одначе, в квітні 1952 р., приказом през. Трумана, ген. Клярк назначується головнокомандуючий військ О.Н. у Кореї і тут зараз же по приїзді зустрічається із ніжною проблемою — проблемою комуністичних полонених, що вчинивши малу «револьту» в таборах острова Кое, зуміли захопити команданта табору ген. бригади Ф. Т. Додд-а та почали диктувати свої домагання команді військ О. Н.

Ген. Клярк енергійно, хоч із великим тактом, здушив повстання, та розділив кількадесять тисяч комуністичних полонених по других таборах, відділюючи комуністичних вожаків від провокаторів.

Із рядків книжки промовляє огірчення вояка — Клярка на цивільний уряд ЗДА, що протягом цілого часу кампанії, аж до підписання т. зв. «миру» в Кореї, в'язав йому руки і таки часто диктував йому некорисні, а то таки божевільні з військової точки зору, потягнення на фронтах Кореї.

Ген. Клярк висловлює свій подив та признання різнонаціональним та різнокольоровим військам О. Н., що, за його словами, у короткому часі зігралися до досконалости, й помимо мовних та пито-мо-ментальних труднощів, гідно боролися проти чисельної переваги червоних китайців і корейців.

Він висказує признання часто лихо озброєним воякам молодій Республіки Південної Кореї, що тримали своїми грудьми три четверті фронту й героїчно змагалися з чисельно й технічно переважаючим ворогом.

Коли вождь національного Китаю ген. Чан Кай-шек запропону-

вав висадити на Корейському півострові частини, загартованої у боях з комунією, армії національного Китаю, та зараз же кинути їх у дію, ген. Клярк, що й перед тим уже натякав про те Вашингтонові, підтримав його сердечно.

Одначе ця, безумовно рішального значення, пропозиція лишилась лиш пропозицією. Хоч скільки писав, телеграфував, дзвонив Клярк урядові у Вашингтоні, цей «набрав води в рот». Пропозиція Чан Кай-шека «згинула паперовою смертю» на полицях департаменту війни у Вашингтоні. Мовляв, «не треба дразнити червоних забагато»...

З приязною теплотою і співчуттям пише ген. Клярк про Сінгмана Рі, старенького президента національної Кореї та його рішучість, настанову вигнати червоних із північної Кореї і з'єднати пошарпану окупаціями й війнами обездолену країну.

Коли б ген. Марк Клярк був справжнім «власністьмущим», а не лиш здисциплінованим виконавцем «геніальних плянів» Вашингтону, Лондону, чи іншого Парижа, в Кореї, напевно прапор свободи маяв би нині над цілим Корейським півостровом...

На жаль, як і в нас під час визвольних змагань, військовик — своє, а політик — своє, і в кінці-кінців, політик таки все перемагає...

В своїй книжці Клярк образково описує, документуючи фактами, знущання комуністів над воєнно-полоненими військ О. Н. по різних таборах півн. Кореї.

Його вояцьке серце, душа, кричать у безсилій люті на приказ Вашингтону: — не бомбардувати летунські й постачальні бази на терені Червоного Китаю, — бачучи, як що-хвили нові ескадри

літаків і нові колони т. зв. «китайських добровольців», вийшовши з тих баз, котяться в напрямі фронту, а діставши по «кулях», втікають назад у т. зв. «неутрализовану» територію черв. Китаю.

Яскраво змальовує Клярк змагання самим із собою: з одного боку правдивий Клярк, що одним помахом збройної руки, не зважаючи на можливість третьої світової війни, хоче йти рука в руку з Сінгманом Пі й бити ворога як і де попало, до переможного кінця...

З другого боку, ген. Клярк, виконавець волі свого застрашеного уряду, із зв'язаними руками, проти всякого здорового глузду прямує до перемир'я, щоб, по тисячних жертвах своїх і других воєнків, опинитися на тій же самій паралелі, на тій самій межі, що терном вбилося у тіло обездоленої Кореї...

В своїй книжці ген. Клярк затронує і проблему інших народів вільної Азії та дає дуже влучні завваги-поради як протиставитися комуністичній агресії у державах Індокитаю і Малайських остро-

вів, а саме — самостійність колоніям і матеріальну допомогу в розбудові молодих держав Азії.

Дуже цікавий звіт Клярка із підготовки та самого перебігу переговорів у справі перемир'я та т. зв. «торгу» між О. Н. і комуністами за територію, полонених і т. п.

Сума — сумарум: Легко та жваво писана книжка. Автор висловлює, що так скажу, «революційний» погляд, як на західний спосіб думання.

Варто було б, щоб усі «зневирені русичі» прочитали, бодай частинно, цю книжку, тоді побачуть, що Захід переконався в «бона фіді» кремлівської щирості й політики й, що ні конференції по різних Женевах, ні «північні» для дипломатів у Москві не затуманять йому очей.

День третьої світової війни близьенько і Захід таки серйозно готується до неї.

А т. зв. «мирові» і інші конференції... це вивіска «молочарня» на склепі, де «під лядою» продають самогон... В. Д.

Його вірую в день народження

Олег брав активну участь в першій світовій війні. Вийшов ціло з чотирикутника смерті, зимових походів. Його обличчя носить чотири знаки, мабуть від шаблі. На руках і раменах вириті поцілунки шрапнелів.

Дух і тіло Олега наче дві окремішності, нічим не зв'язані зі собою. Олег завжди веселий, жартівливий, говіркий. Часами задумавшись і питаєш самого себе: «Де взялась у нього така веселість, життєрадість?» В очах його товаришів — емігрантів, які прийшли з ним в уніформі усусусів на Че-

хи, він герой-мученик. Олег сидів у польському конц-таборі, був через два тижні в руках червоних, перележав тиф, денікінці давали його «под стенку», — а Олег, гей би не чув, не бачив тих страхіть.

* * *

1941 рік. Війна з большевиками. Олег не може знайти місця. Сонце щойно перекинулось на захід, а він, не звертаючи уваги на гарячий час жнив, залишив працю в полі і навіть не оглядаючись, пішов у бік хати. В хаті побув тільки пару хвилин, тріснув дверми і попрямував до саду. В саду

під деревами його сини Мирон і Зенко. Звичайно він схилить голову над книжкою, поглядить по чорних кучерях Зенка, погляне з гордістю на Мирона, скаже дотеп і спішить до праці.

Повернувся до хати, покрутив радіо та, схиливши голову, прислухувався щоденній передачі. Німці поширили «нову Європу» до Ростова. Сталін закликає москалів, українців та інші нації СРСР до боротьби «за родину». «За продовження пекла, московської імперії Україна має пролити свою кров!» — докинув Олег і скрутив в ліво закрутку так сильно, що мало не відірвав.

«Україна даліше в неволі — не чуєте!» — жбурнув капелюхом в кут, схилив голову і попав в задуму. Сини споглянули на його обличчя і нараз в їх молодечих думках пригадувались образи з оповідань батька, як вістря блискучих шабель, червоні маски з серпом і молотом, веселі села, люди герої-великани, українська пісня, золоті церкви. Навіть Дніпро став для них такий могутній, близький.

В хату увійшла їхня мати. Впізнала Олега і синів, ще на порозі відчула, що чомусь вони всі в цій хвилині стали для неї далекими і ще більш близькими.

«Ідемо додому!» — сказав рішуче Олег. «Ми в дома!» — лепече Марічка. «Додому в Україну! — зрозуміла стара?», вдарив п'ястком у стіл і пішов до шафи чогось шукати. Знайшов, усміхнувся, потер сукном та сильно поцілував. Це був Золотий Хрест заслуги ще з першого зимового походу.

Сини знали добре, що це найбільша святість батька, як рівнож про незабутній момент, коли він прощався зі зброєю на чеському кордоні.

Минуло одне літо і друге добігало до кінця. Олег, завзятий господар, якому зазирували сусідичехи виконує тільки з konieczности працю в полі та коло хати. Вечорами оповідає синам про Україну. Виклади ці серйозні, а все про духові вартості українців, як індивідуальних осіб, багатство мови, звичаїв, про красу природи — її мешканців. Кожна хата в його родинному, карпатському селі має свою, ніким не записану історію. Київ це найбільш святе місце. Часами він так докладно оповідає про ці всі місця, що видається, ніби він родився там і ані на хвилинку не залишав їх. Сини слухали уважно, ставили запити і часто раділи і сумували разом з батьком.

* * *

До німецького «бавера» привезли нового робітника. Зенко бачив його і запросив на неділю в гості. Олег зрадив. Запитаю, як виглядає українець Степан, не було кінця. Зенко оповідав, що Степан, хоч бідно убраний, але вдача в нього лагідна, така проста, притягуюча. Олег був радий не тільки тому, що побачиться з українцем, який щойно прийшов з Краю, але й тому, що Степан зробив таке враження на Зенка.

Неділя. До хати застукав Степан. Олег встав і незчужся, як разом обнялись, наче син з батьком.

«Почкай, хай придивлюся на тебе», вирвалось на привітання в Олега одно чеське слово.

Розговорилися. Олег уважав добре на мову гостя, також слідував за кожним висказом, щоби відчуті духовість нового покоління, дуже часто з невисказаних слів. Степан згадав гей би ненароком про УПА, про українську армію, яка твориться в запідлі на Волині та в Карпатах.

»Скільки полків, яка зброя, уніформ, кличі, команда?«... слідували запити, на які Степан міг тільки загальною відповіді.

Північ минула. Час прощатись. Степан у наймах. Олег сам не міг дати відповіді, чи він у наймах також, чи господар на чужій землі...

»Сини, чи підете моїми шляхами?« — скрикнув він у сні, так голосно, що й сам і рідня пробудилася.

»Що з тобою?« — питає журливо Марічка.

Старий не чує. На обрії він бачить полки повстанців, своїх, українців. Він підходить до них. Не хочуть прийняти. »За старий«, говорять. — »Ти зрадив свою Батьківщину, втік за кордон, щоби не чути ні стогонів, ані зойків. Ти пішов будувати своє, родинне життя. Іди від нас!« — крикнув молодик, що навіть кірса не вмів добре держати. Олег не здається, оповідає, що він виростив двох синів і один з них може вже цього року долучитись до повстанців. Витягає хрест з першого зимового походу. Повірили. Вистроїлись перед ним і впустили до курінного. — Сини та мати з тривогою гляділи на обличчя батька, по якому пробігали струмки поту, переплітані з напругою, болем і в кінці радістю. Олег пробудився вдруге. Цим разом веселий, говіркий, як звичайно.

»Пізна пора. Час до праці!« — викрикує, убираючись. Марічка в той час молилася. Молилася за Олега, Зенка і Мирона. »Мати Божа, залиши їх при мені, молю, благаю« — додала на закінчення.

* * *

1-ше листопада. Ціле село зібралося вечером на кладовищі. Олегові пригадався личаківський цвинтар у Львові. Нараз шарпнув

Степана і повів його в глибину кладовища. Між деревами знайшли малу могилу з березовим хрестом.

»Тут спочиває сотник Чорногус, друг по зброї. Кожного року в зелені свята відвідую цю могилу разом з ріднею. Могила ця є також для нас могилою українського невідомого вояка. Вона символом героїв з княжих, козацьких та років визвольної боротьби«...

До них долучились сини, обидва гарні, стрункі, кароокі. »Як гірські легіні!« — додав в задумі старий. Нараз дав знак і всі чотири стали на струнко. Присягали: »На найбільшій святощі українського народу, Святу Софію, Св. Юр, могилу Тараса Шевченка боротися за повернення віри, волі нації-Україні«. Присягу вложив Олег.

Подача рук, поздоровлення по військовому і розійшлися. Олег залишився самотній, щоби попрощатись з могилою друга. Завтра він іде до Краю, долучитися до своїх повстанців. За кілька днів він буде на своїй, рідній землі. Мирон піде його слідами на слідуючий рік. Зенко залишиться при матері.

Прийшов у хату. Марічка про все знала. Поглянула на нього і не могла здержати сліз. Очі Олега також звогчилися. Дев'ятнадцять років жили разом. Разом ділили долю і недолю. Вирощували синів, працювали, мріяли.

* * *

Ще темно було. Старий засвітив свічку. І в задумі, тихо на пальцях ходив по хаті. Не хотів будити синів. З клунком увійшов Степан. Він втік від бавера.

»Не йди, бачиш, яка заверюха!« — благала Марічка. »Підеш завтра. Підожди хоч ще один день«.

Не видержав. Клякнув перед об-разом, перехрестився, зробив знак хреста над головами синів. Підступив до Марічки: «Пращай, я повернусь, разом з полками забрати тебе на Україну, до вільної хати... прости, наколи зробив тобі кривду, дякую за все, за твою любов до мене, за притулок і за...» Не міг вимовити. Горлянка засохла, в очах показались сльози.

«Збабів, бабою став», — оправдувався Олег у дорозі.

Згори падав дощ. Сік прямо в лице. При цьому сильний вітер, наче хотів завернути прохожих. Дощеві хмари закрили село. Не хотіли, щоб Олег бачив їх востаннє. Село для нього чуже. В нього тільки хата і рідня — свої. Його родинне село в Україні.

На згадку України старий випрямився і потяг за собою Степана.

Скорше, скорше. Ти ж молодик. Знаєш, вітер цей з України хоч напроти, але не мучить, додає сил». Летів прямо на крилах. «Скорше — скорше» шуміли дерева, «скорше» тріскотіли відломлювані галузки. «Ще скорше»... відзивались під ногами гілля. «До своїх, до повстанців»... тикотів пробігаючий паровик.

Вже третій день в дорозі. Помучились. Вони ідуть, звичайно, пільними дорогами, або лісом, бо Степан не має документів.

В далечині Карпати. «Тільки вийти на вершок і ми вже між своїми», потішав Олег. Цілий тиждень потішали себе взаємно, а вершок все був далеко.

Нарешті добігли. Ще кілька годин і вони будуть по цей бік Пантерпасу. Ніч прояснилася. Місяць підійшов в гору, просвічував дорогу синам, що повертались до рідної Матері. Пройшли годину через прикордонну полосу, варто-

вих, ані одного. Насторожили увагу, просуваються повільно крок за кроком. Дійшли до кордону. Яка різниця? Німці з однієї і другої сторони. Стережуть «нову Європу» — глузує доля війни.

Споглянули в долину, Олег прикляк, поцілував свою рідну землю і, перехрестившись, поглянув довкруги. Встав набрав повітря.

* * *

Тиша. Смереки похилилися одна до другої. «Повернув» — радісно зашуміли і передали вістку букам. Листками вістка пронеслася до кущів малин, борівок і передали вістку зайчикові, який пігнав скоком до вуйка медведя. До короля орла вершки гір принесли відомість. Природа ожила. По 22-ох роках повернув, повернув продовжувати боротьбу за нарід свій і нашу свободу. «Чуєш! Повернув» — звучало кругом.

Надбігла серна шляхотним скоком, медвідь повернув поважно головою, а листки дерев цілували легенько, ніжно його посічене лице...

Сонце вийшло з-за гір. Усмінулось, зраділо і обняло все довкруги своїми теплими, милими поцілуями.

Село ще спало, тільки в далині з колиби дим підносився в гору, наче знав, що великий гість зайде до хати. Застукали у двері. З хати позирнула молодиця та: «В хату заходить» — попросила. Увійшли. В печі весело палахкотів вогонь, а навколо нього великі баняки. Олег озирнувся по хаті. Голод і напруження почали зходити з тіла і на душі так стало легко, любо. Наскрізь відчував, що він між своїми. І образи такі, як в нього в хаті колись були і в куті колиски і вівці блеяли в огорожі і миски покладані на

полицях. Все таке незмінне, стало, невідривне...

»Сідайте, спічніть«. — попросив хазяїн. Не питає, хто вони такі. Господиня вже наливає страву до глибоких мисок. Кладає на стіл. Посідали і аж тоді хазяїн питає, хто вони, звідкіля.

Розповіли. Старий встав, зайшов до другої кімнати та: »Легіні, вставайте, поміч прийшла, прийшов сотн. Олег, що 22 роки ждав на відновлення української армії«.

В хаті зчинився рух, за хвилину увійшло чотирьох струнких легінів. Прийшли у хату і на привіт виструнчились. В незнаній поstattі впізнали старого старшину сотника.

»Спочиньте, ще час мені перебирати команду над вами. Потребую часу, щоби пригадати старе і нового багато ще навчитися треба. Часи пішли вперед, зброя також« — підступив до них і подав руку.

Над вечір разом з хлопцями та Степаном зайшли до штабу куріня. А там... вгадай, на зустріч виходить Петро, старий товариш, ще й сина привів зі собою. Радості не було кінця... але жорстока війна не дала їм часу на розмови. В околиці крутяться советські партизани. На цю ніч заплановано засідку. Плян мусить бути виконаний...

Минуло кілька днів, тижнів. Олег нечувся, як прийшов час Різдва.

Попросив відпустки до рідного села-хати. У повітрі панувала святочна тиша. Землю вкрив сніжок, звірі і птиці повтягали нові

шати, тільки стара церковця, стояла у віддалі непорушно, гордо, готова як завжди до цієї величної хвилини.

»Дідух і батько, мати та стіл застелений рядном, Голос дітей був чути в хаті, Сім'я весела за столом...« Пересувались образи під час ходу.

Олег наблизився до хати якраз, коли ціла сім'я засіла до свят-вечері. Глянув у вікно і не знав, що має робити. Не хотів нарушувати святочної тиші, відкривати старих, може загоєних болів. Заглянув у кут, де сніп вівса, а там... впізнав в макітрі кутю, для нього також, як для помершого. Не видержав, без стуку увійшов, наче дух.

Христос Родився!.. Віншую вас з тим Новонародженим Христом... Не докінчив. Всі впізнали і батько, і мати, і сестра, і внуки, хоча ніколи перед тим не бачили його.

»Славите!!!« — загреміли...

»Славите!!!«, підхопили смереки й сосни. »Славите!!!« зажурчали ожилі ріки і понесли вістку, ген долами, до Дністра, до Чорного моря. »Славите! Він народився, приніс нове життя для всіх«. »Слава, Славите«, відповіли у відгук гірські скелі. »Слава, славите, до зброї в обороні Новонародженого Дитяти« — пронеслось по цілій Україні.

... Тільки зброя дрімала, ждала не на мучеників, але героїв, які не дозволять більше ворогам, нарушити цієї святої, Свят-Вечірної тиші.

Г-т Віра.

Стр. Макольондра до рекрута: — Слухай ту, офермо! Дінстом шіци е не віддати диханія за свою батьківщину, а робити так, би ворог віддав якнайбільше життя за його власну! Капуеш? —

Д. Бартків

Боротьба Ірляндії за самостійність

Кожна війна дає нагоду для поневолених народів до завершення боротьби за свою самостійність. Історія багатьох націй виказала, що боротьба мусить бути підготована і вона вимагає великих кадрів та стійкості в своїх змаганнях.

В першій світовій війні постало ряд нових держав на руїнах Австро-Угорщини, як також вибороли собі незалежність народи, які входили в склад таких держав як Росія, Німеччина, Англія. Самостійними державами стала Польща, Чехо-Словаччина, Фінляндія, Естонія, Литва, Латвія та Ірляндія. Україна досягнула самостійності, але не вдержала її. З усіх тих держав Ірляндія боролася найдовше, від квітня 1916 до липня 1921 р.

Більше ніж століття до вибуху першої світової війни боролися ірляндці за свою самостійність легальними і нелегальними, чи радше революційними засобами. Репресії, виселення, кари смерті, проголошування надзвичайного стану — постійно чергувалися. Ірляндія, будучи складовою частиною З'єдиненого Королівства, не могла найти можливості розвинути господарчо, ані політично. Всі реформи, перепроводжувані в користь Ірляндії англійським парламентом, починаючи від проголошення Акту Унії 1800 р., після Акту Еманципації Католицької Церкви, 1829 р. (надання прав для католиків брати участь в політичному і громадському житті держави), переведення земельних реформ, а вкінці надання конституції з правом самоврядування «Гоум Рул», за яке змагались ірляндські парламентаристи більше

як пів століття, все це приходило запіздно, під тиском сильної агітації, бойкоту, революційних заворушень, які зроджували нові, ще більш радикальні вимоги.

За еманципацію боровся в англійському парламенті Данило О'Конель (Daniel O'Connell), який, будучи добрим промовцем та організатором, став на чолі Ірляндських парламентаристів. Серед них створився скоро новий рух, «Молода Ірляндія», який вимагав програми для партії та більш радикальних засобів до здобуття незалежності. О'Конель однак, усуває їх від себе і вони організуються окремо. Після кільканадцяти років проголошують повстання, але безуспішно. Не знайшло воно попертя серед народу, прибитого голодом і злиднями. В той час панував якраз в Ірляндії Великий Голод (Great Famine) через кілька років. Від нього вмерло більше як мільйон людей на 8 мільйонів населення, а ще більша кількість виємігрувала за океан. Частина з останніх вимерла на кораблях з виснаження і морської хвороби.

В 1850-тих роках твориться нова таємна організація «Феніїці» (Fenians). Вони розбудовують широкую підпільну сітку не тільки в Ірляндії, але й в Англії, дістають значну матеріальну допомогу від своїх земляків-емігрантів з Америки та Австралії. На кораблях і човнах потаємно перевозять зброю і вибухові матеріали — динаміт. Приймають у свої ряди тільки довірених членів, до вірності яких зобов'язує присяга. Англіїці однак скоро викривають її, починають масові арешти та депортації. І внутрі стає розбиття відносно тактики боротьби. Одні

заявляють за терористично-революційною, другі за поміркованою тактикою. В 1867 р. вибухає нове повстання, яке, подібно до попереднього, не викликає спонтанного вибуху, тільки обмежується до кількох льокальних виступів. Організація залишається даліше в підпіллі й проти неї виступають також політики і середня класа суспільства. Серед простолюддя не знаходить вона загального попертя, бо не має опрацьованої соціальної програми.

Після своєї поразки і мимо ненависти зі сторони деяких кругів, вони не припиняють своєї діяльності, а навпаки надають тону легальній парламентарній партії і її політиці. Уряд ухвалює ряд реформ відносно розподілу та викупу землі на власність від великих землевласників, однак і тут ірландська католицька аристократія, великі землевласники і міське населення домагається повернення незалежної конституції для Ірландії. Починаючи від 1868 р. до кінця I. Світової війни, Ірландія становить головну проблему англійському парламентові. Англичіці ніяк не могли погодитися на існування окремої ірландської держави і на тому тлі в парламенті були дуже часто голоси розділені як серед консерватистів, так і лібералів. До цього долучувалось ще й те, що до самоврядування, чи незалежності були ворожо наставлені ірландські протестанти з Улстеру (Північної Ірландії), що по сьогоднішній день хочуть належати до З'єднаного Королівства, а не бути підпорядкованими урядові в Дубліні. Земельна реформа і Акт про Самоврядування постійно були пропоновані ірландськими послами в парламенті, але ті внески не знаходили попертя більшості

голосів для їх практичного введення.

Найбільш замітною особою в парламенті в 1880 р. стає Карло Стюарт Парнел (Charles Stuart Parnell). Він зорганізував і викликав до себе довір'я всіх ірландських послів. Маючи за собою таку силу, почав параліжувати роботу англ. парламенту тим, що він і його приятелі спеціально продовжували дискусії, подавали різні поправки до внесків і засідання парламенту тривало нераз два дні без перерви і закінчувалось без жодного висліді. При голосуванні старались розділитись голосами так, щоб жодний внесок не перейшов. Раз голосували вони за урядовою партією, іншим разом за опозицією. Парламент не міг робити жодної праці. Його ціллю було змусити парламент зайнятись ірландськими справами. Крім цього на різних вічах вів він широку агітацію поза парламентом.

В Ірландії постає т. зв. «Земельна Ліра», яка домагається звільнення від сплати залеглих земельних рент. Уряд придушив Ліру, Парнеля арештовано. Рух серед населення розпочавсь ще більший, репресії зі сторони уряду не помагали нічого. Рішено тоді звільнити Парнеля з в'язниці, щоб він своїм впливом успокоїв населення. Парнель приобіцяв, що тільки правовим способом буде змагати за переведення реформ. Він реорганізує свою парламентарну партію, щоби мати її під ще більшою контролею, а «Земельну Ліру» заступає новою т. зв. «Ірландською Національною Лігою», з політичним забарвленням, яку також підпорядковує парламентарній партії.

1885 р. він допоміг консерватистам усунути лібералів з уряду,

за що консерватисти приобіцяли перепроведення дальших реформ. В нових виборах він здобуває ще більше кандидатів для своєї партії і тепер його партія разом з консерватистами дорівнювала тій самій кількості лібералів. Перше голосування над Актом Самоврядування вийшло в його користь і він мав заложити окремий парламент у Дубліні, але та ухвала викликала, як серед лібералів, так і консерватистів невдоволення та непопулярність, що при другому голосуванні цей внесок перепав (над кожним законом в Парламенті голосують 3 рази). Після цього добився він ще деяких реформ, однак не про самоврядування. Тут однак його кар'єра закінчилась. У зв'язку з діяльністю підпільної терористичної організації і на основі сфальшованих документів його арештують, після перевірки справи звільняють, але ці події заважили багато на його кар'єрі, а головне судова розправа між капітаном О'Шея (O'Shea) і його дружиною, з якою Парнел мав знайомство. Суд визнав Парнела головним винуватцем і проти нього виступила преса, як в Англії, так і в Ірландії. Парнелеві приписано інтимні зв'язки з нею, Церква в Ірландії виступила проти нього, а Гладстон (Gladstone), англійський прем'єр і голова ліберальної партії, загрозив своєю резигнацією, якщо ірландська партія не усуне Парнела зі своїх рядів. Хоч опісля виказалось, що той закид супроти нього був викликаний умисно, бо капітан О'Шея перейшов до іншої партії і хотів перетягнути за собою прихильників Парнела, але це не направило становища останнього. Нагінка на нього спричинила розбиття парламентарної групи, він запротес-

тував проти свого усунення і перетягнув на свою сторону своїх прихильників. Почалось взаємне поборювання і енергія не була більше спрямована на політичну площину. Його противники, однак, зуміли задержати далі сильну організацію і дисципліну, якої він був творцем. Ірландці домогались далі реформ, які були поступово впроваджені, а в кінці парламент і король затвердили Акт Самоврядування, але цей крок був також спізнений. Це був час вибуху першої світової війни, і тоді ірландці, під впливом нових партій з виразно наголошуваними націоналістичними тенденціями, ставили домагання повної незалежності і республіканського уряду.

Серед населення постало широке національне усвідомлення в наслідок праці «Галійської Ліги» (Gaelic League) і публікацій часопису «З'єдинені Ірландці» (United Irishmen). В 1900 р. твориться нова політична партія Сінн Фейн (ми самі), яка відіграла важливу роль в дальшій боротьбі. Сильною була також республікансько-соціалістична партія під проводом Джеймса Коноллі (James Conolly), вона гуртувала головноробітників з Дубліна. Він уважав, що для переведення соціальних реформ передумовою є самостійність, тим самим його енергія була спрямована в основному проти англійців. Нова Ірландська Лейбористська партія була також невдоволена з існуючого стану, а протиповсі партії і організації стреміли до повної незалежності.

В Північній Ірландії сильними були т. зв. «Улстер Унійоністи» (Ulster Unionists), які були протисамостійності, а були за прилученням Ірландії до В. Британії. Скоро до війни зорганізували во-

ни добровольчі відділи, які начисляли 80 тисяч людей. Їх протисамостійницьке і протикатолицьке наставлення ще більше скріпило національні почування у південній частині й тут почали організуватися добровольці у військові одиниці. Націоналісти зорганізували свою армію, а соціалісти свою окремо. Багато вояків з англ. армії, що стояли в Ірландії почали дезертирувати, коли уряд намагався заангажувати їх до виступу проти добровольців. Зброю перевозять таємно з Німеччини. Починаються сутички між північними і південними добровольцями. Англійський уряд стає безрадний.

Вибухає I-ша світова війна. Представник південної парламентарної групи Редмонд і Карсон представник північної Ірландії організують добровольців до англ. війська. Частина південних ірландців голоситься, однак інші (менша частина) залишається в Ірландії і починає організуватися і вишколюватися ще більш по-сильно.

Тут, однак, постають розбіжності відносно тактики боротьби. Прихильники поміркованої політики уважали за доцільне вишколювати військові відділи, як зав'язок регулярної армії в Ірландії після закінчення війни і надання самоврядування чи незалежності англійським урядом. Більш радикальні і революційні провідники мали за ціль вишколювати їх і приготувляти до повстання ще в часі війни і не ждати на її вислід. Вислідом такої політики і посвяти провідників одержали вони загальне попертя серед свого, в початках нерішеного, народу. Вони здобули признання і моральну піддержку закордоном, головню в Америці і Англії.

Сер Роджер Каземонт виїхав до Німеччини шукати помочі в німців. Німецька допомога, а головню зброя, була дана, але не дуже щиро і крім цього англійці переловили човни на морі, Каземента арештовано і страчено в Лондоні через повішення. Грошеву допомогу, і то велику, одержували ірландці з Америки від своїх земляків. Спеціальні комітети були організовані в Америці для збирання грошей.

Знову постають розбіжності в питанні проголошення повстання. Однак всі вкінці погоджуються, що повстання треба проголосити. Революційний Комітет очолює Патрик Пірс (Padraig Pearse), молодий правник. Повстання вибухає на Великдень, 1916 р., коли до Дубліна потайком прибуло біля 2 тисячі добровольців. Це число було багато менше як сподівався комітет. (Розчислювано на кільканадцять тисяч). Англійське військо в Дубліні було так нагло заскочене, що після короткої перестрілки ірландці опанували військові об'єкти і в полудне з балкону поштового будинку в Дубліні проголошено Акт Незалежності та завішено національний прапор.

Пірс, провідник націоналістичної армії і Дж. Коноллі, провідник робітничої партії (соціалістів), на очах зібраного народу подали собі руки і постановили **СПІЛЬНО БОРОТИСЯ** за визволення батьківщини. Англійці одержують військову допомогу з Англії. Починається правдива війна. Однак за кілька днів невеликі групи повстанців стають розбиті. Провідників повстання не зражує безвихідне положення вони стараються дальше залишитися в окопах.

(Далі буде).

Листи до Фідактіра

Сервус Ферайна!

Сервус організаційні, партійні, бефердировані, дипльомовані і другі безорганізаційно-ідейні магіки...і Ти Стецю з горішного кінця!..

Ти, Стецю! Моцні ми бере на менту жись до мене грипса шрайгнув, то ці добра ознака еміграційного прогресу — нарештісь сі, альфabetо, писати навчив!!! Видно жи якби не ті пулі копаної бали ту в Англії, то бись сі ще до нині цвинтаром підписував!..

Цілую руці за ті пироги, жись при них про мене думав, як я, фраер в мозок кобилов копаний, за то жим вибрав свободу, на американській «гольцкоманді» з сокиров в грабах, мірничого сі бавив!!! А той дохтор, то є дохтор Аменус і він все балакав «смерть би ті загризла» а не «натягнула»...

Але вона ще ті може «потягнути» з мої руки яков штахитов по циліндрі, як сі коли з тобов «в штири вочі» цузамен до купки зйду...

Шкода жим ти тільки їден цвікер підмагуляв!!!

Маеш цісті жим іном їдну руку до анґріфу пустив, бо друтов показувавам сіньоріні, які то на Украніі вокруглі дівчата є...

Представте си, ферайна, я си коло моря в кукурудзі, ведлі мілосьці сентіментальний балак з макаронков тну, а ту ці та зараза, той Стець, жи до Золочова штири дні на босака кнаяв, з кукурудзяної джунґлі вилазить, просто до нас штанґує, і наміґи, руками й ногами мої Марії Гелені Розані диверсію наводит, жи він

сі ніби в неї і то зараз по італійски парлякати вчити хоче!!!

Но ніц, Стецю з поріпаними п'ятами, бодайїсьсі в тій кукурудзі навчив тоди як то «міґай батяр» ведлі кулакового експеранта виглядає!!!

Йо, то рація! Той наш тато, то мав ратицю з тими партіями... Али ти хоцьби і іно одна партія була, а ти в ній самим старшим, то і так бись до Львова не мав приступу, бо бись ту бабу на роґачці цілувати мусів, а потім бись сі трамваю напудив, а як би сь сі дістав до Львова, то би ті коліна від клякання зболіли як того Фидя Юшку.

Видиш, Фидь як прищурував до Львова, то дві години перед театром клячав і до фігур на даху моливсі — думав, Фидь, жи ті ніби музи, то ангели хоронителі й другі сьвіті особи!..

Видно жи той сот. Шкарпинець то не політик, бо сі навіть ше на майора не дохрапав. А так, як сі де при якій прогресово-національно-робітничо - революційно - демократичні партії загачив, то би му певно і генерала дали.

В нас ту був конґресовий фес-тин українського Суму на весело, ніби з'їзд молоді від сорок років вгору. Наймолодшим фацетом то був хиба той хурузьний Микола (не той з калабушу, а той з «Сурмача») а найстаршим то той, що грав в орхестрі на великім бубні як той Сум маширував подивитисі на знаний гріб незнаного соняшника в Менчестері.

Був і концер, і парада, і льотерія. Якійсь госьць виграв радійо би му сумно не було в Сумі. Я думавим щи хоць виграю дрімбу, та де там! Том си послинив той білет, заложив на гребінь і заграв штаерка.

А потім том здибав старого кумп-п-ля ще з Шашкевича, Ліщину жи

то співав у Бурлаці, а тепер у Нотінгамі, зайшлисмо до Славця Бандури і обілисьмо го ганц з капусьняку і голубців, а потім тось мо сі дзябку кланяли »Капелюньові«... Али було бойово!.. Так бойово, жи яким прифалював на базу, том клямку з дверей ганц вирвав, таким сі молодо й бойово чув!!!

А рано то той Ясьо Полумишин, жи в нього я на біваку, мало сі

не розплакав так му сі то місце від клямки на дверях подобало!!!

Ну, кінчаю, бом сі розшрайбав забагато.

Ну, сервус! Па! Українські Ко-заки! — ані папірусом, ані пергаментом! Щирим словом пишу, а не гатраментом!..

Ваш кулеґа ланцуховий, гренадир ґранди 31-го полку, львівський батяр.

Місько Макольондра

Окружний святочний комітет свята св. Покрову в Манчестері.

З діяльности клітин ОБВУ

Свято св. Покрову Богородиці — Свято УПА. В місяці жовтні відбулися майже в усіх клітинах ОБВУ свята св. Покрову — УПА, Свято Українських Військ. В містах: Манчестер, Лондон, Смалс-товн Камп, Вольверґамптон, Брадфорд, Ковентрі було уряджено Окружні свята, в яких брали участь клітини з округ і околиці.

Не будемо згадувати тут про-

грами святкувань, бо вона була різнородна як, напр., в Манчестері концертна частина мала 26 точок. В цих концертах брали участь хори, танцювальні гуртки, оркестра з Редінґу, солісти, запряжено всі мистецькі сили, щоби гідно відзначити це свято — Свято св. Покрову, Свято Українського Вояка.

Свято св. Покрову стало за-

гально національним святом, подібно як в Краю. Ініціативу однак на цьому терені перебрали колишні військовики. З вдоволенням підчеркуємо, що всі клітини підготовились до цього свята добре і підготовка йшла вже кілька місяців перед днем св. Покрову. Часті і зле підготовані імпрези відштовхнули наших людей від участі на національних імпрезах і тому клітини ОБВУ пішли на правильний шлях, цебто подбали, щоби Свято Покрову Богородиці було найкраще zorganizоване і підготоване.

Крім згаданих Окружних свят відбулися місцеві свята в Лютоні,

Редінгу, Сток-он-Трент, Кембрідж, Гльостер, Лідс, Гул, та в інших. В них брали участь також малі діти, виголошуючи вірші, чи в дитячих танцювальних гуртках.

Свято св. Покрову-УПА має дуже велике значіння для українського народу-борця за волю. В його ідеології криється зміст боротьби українського народу, його життя та світогляду. Управа ОБВУ ВБ є горда, що наше членство плекає традиції цього свята, бо це ознака, що духовість українського вояка незмінна і він не покинув свого, стремління і боротьби за волю Батьківщини.

Група рецитаторів «Слово о Полку Ігореві» в Ноттінггамі

«ПІСНЯ ПРО ПОХІД ІГОРЯ» —

В місяці вересні 1955 р. поставлено, старанням рефератової секції при Відділі ОБВУ в Ноттінг-

«СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІ»

гамі, рецитацію «Слово о полку Ігореві». «Слово о полку Ігореві» виконано у формі монтажу, що

складався з заспіву, доповіді, рецитацій музичних уривків з опери «Похід Ігоря на Половців» та епілогу.

Самий підхід до «Слова» був з точки погляду історичного та військового, не враховуючи літературних прикмет твору.

Монтажем керував п. К. Роснецький, починаючи заспівом до «Слова»:

»Чи не добре — о нам почати,
Браття, словом стародавнім,
Спів про подвиги завзяті —
Князя Ігоря — похід?...«

Основний реферат виголосив п. М. Білинський. В своєму рефераті насвітлив він генезу-історичне тло та ідею твору.

Самий опис бою був ілюстрований рецитаціями в переспівах. В другій частині після вступу-гри на фортепіані п. Л. Вілсон, виве-

дено уривок зі «Слова» — «Плач Ярославни». Пані О. Роснецька, М. Руденська, Ковалюк, А. Мас-терова, Д. Андерман рецитували по черзі в переспівах: українською, французькою, німецькою, білоруською та англійською мовами.

Поважним акордом прозвучали слова епілогу «Слова»:

»Будьте, Ви, здорові
Всі князі з дружинами своїми,
Що за християн усе готові
Битися з поганим половчином;
Слава й честь князям і їх дру-
жинам!

Амінь».

Імпреза була вдала і пройшла з повним успіхом. Наприкінці слід відмітити артистичне оформлення афішу у виконанні п. Хохольяка.

Ми задержалися довше над описом рецитації «Слова», з огляду на його оригінальність. Зна-

Оголошення виконане Хохольяком

чіння рецитації було велике, коли взяти під увагу факт, що переспіви виконували чужинки-жінки українців, які через свою активну участь мали змогу запізнатися в своїх мовах про найстарший український епос.

В цьому числі подаємо також знімки зі згаданої імпрези.

ПІДГОТОВКА ДО РІЗДВА

Майже всі клітини готуються до спільної свят-вечері спільно з іншими організаціями. Найголовнішим завданням управ клітин є подбати, щоби українські інваліди — колишні вояки в Австрії відчували, що про них не забувають. Кожна група висилає до них подарунки.

Зібрав В. Томків

Шкотські усмішки

Для врятування життя одної молоді жінки потрібно було три трансфузії крові. На заклик шпиталю зголосився молодий шкот. За першу літру крові хвора заплатила йому 10 фунтів, за другу 5 фунтів, а за третю — то вона вже мала в собі стільки шкотської крові, що тільки йому подякувала.

* * *

В поїзді, який їхав до Інвернес, перебував шкот та старшина «Салвейшен Армії».

Шкот довго приглядався новій уніформі і, вкінці, спитав: «Ей, чоловіче, з якого ти регіменту?»

«Я є вояк Бога» — відповів старшина «Салвейшен Армії» — «Сьогодні їду до Інвернес боротися з Нечистим, звідси поїду до Абедіну, відтак до Данді і Едінбургу, щоби битися з ним знову, а тоді поїду до Ньюкасл».

Старий шкот зрадів, випростувався і, гепнувши його по плечах, сказав: «От, молодець! Добре робиш, сину! Гони того чортяку від нас геть, на південь!»

* * *

Шкот, який жив в горах на безлюдді, далеко від цивілізації,

знайшов на дорозі зеркало. Тому, що він ніколи в своєму житті не бачив зеркала, він приглядався до нього з цікавістю.

— Гей! — крикнув він сам до себе, — та ж це мій батько! Точно такий — як 20 років тому!

Приніс він це зеркало до дому і заховав в спальні. З цікавості однак він любив дуже часто заглядати до нього і приглядатися. Жінка його зауважила, що він щось скриває перед нею і почала робити розшуки.

Їй вдалося знайти зеркало в ліжку і, глянувши до нього, вона нараз заголосила. «Ох, бідна я та нещасна! Тепер я знаю, чого він так часто тут бігав! То він проміняв мене за таку погань, за таке мавп'яче опудало!»

* * *

Лікар глянув на важко хворого шкота і похитав сумно головою. «Вашого чоловіка мусить побачити спеціаліст».

«Скільки ж це буде коштувати?» — спитала жінка хворого.

«Не багато, може 10 фунтів» — відповів лікар.

«Чуєш Мак? ДЕСЯТЬ ФУНТІВ!!! Вмри як герой, а не віддай своїх грошей неробам!».

ВІД РЕДАКЦІЇ

Від Редакції і Адміністрації «Сурмача» «Сурмач» ч. 5. вийшло з опізненням, бо адміністрація «Сурмача» чекала на виказ передплатників від клітин ОБВУ. Управа ОБВУ щиро дякує управам Відділів та Гуртків ОБВУ, які стягнули задовження та здобули нових передплатників.

Картотека виказує, що 120 читачів, не внесли ще вплати, хоча одержували «Сурмач» від 1-го числа. Накопи згадані особи не внесуть вплати до 30 січня 1956 р., адміністрація перестане висилати їм «Сурмача» без огляду на їх становище в суспільно-громадському чи політичному житті. «Сурмач» будуть одержувати тільки сталі передплатники.

Досі вийшло тільки 5 чисел «Сурмача» і передплатники, які внесли 10/-вплати в 1955 р., одержать ще одне щільнгової вплати. Прохаємо вносити число в 1956 році на рахунок десять передплату на слідуючий рік.

Журнал «Сурмач» ч. 5. у відношенні

до першого числа є збільшений на 16 сторінок, однак ціна його залишається ця сама.

Збільшення передплатників допоможе нам збільшити і покращати зміст журналу.

Знаємо, що членство і читачі «Сурмача» інтересуються військовими проблемами і читають різні статті на військові теми в англійській військовій літературі. Будемо дуже вдячні, коли одержимо від Вас переклади, або витинки цікавих статей англійською мовою, або якщо зможете виписати цікаві книжки на згадані теми до використання їх для «Сурмача». Обмін матеріалами допоможе нашій організації і «Сурмачеві» зазнайомити загаль з новими винаходами та досягненнями воєнної техніки.

Щиро дякуємо за численні листи до Редакції, які, з огляду на брак місця, не поміщуємо в цьому числі.

Редакція і адміністрація
«Сурмача»

ЕТНОГРАФІЧНА МАПА ПІДЕННОЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ (ГАЛИЧИНА)

Одним з найповажніших видань на еміграції — це Етнографічна Мапа Галичини. Видання Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії.

Етнографічна Мапа Галичини повинна найтисся в кожній українській домівці. Ціна в звичайній оправі — 2 ф. 4 ш. В США і Канаді — 10 дол. В оправі на полотні — 3 ф.; в США і Канаді — 13 дол.

Два вояки говорили про свого бунчужного в кантині. Перший сказав: «Я чув, що десятник Криска дістав удар серця і помер».

«А, йди? Я й не знав, що у нього було серце» — здивувався другий.

* * *

Під Фельдбахом віддаль між дивізійними й червоними становичами часто не була більш триста метрів, так що вояки ворожих сторін перекликувались в час артилерійної передишки.

— Ну, п'ята година, дякувати Богу, зараз зміна прифалює... — в голос вимовив стр. Макольондра, протягаючись у лисячій норі. — Дякувати Сталіну, іде зміна! — радісно гукнув «боєц» по противному боці. — Ти, качалка, — вигукнув зацікавлений Місько — а що ти скажеш, як Сталіна чорт візьме?

— Дякувати Богу! — понеслася засіками відповідь.

ПРЕДСТАВНИКИ ЖУРНАЛУ «СУРМАЧ»

АВСТРАЛІЯ:

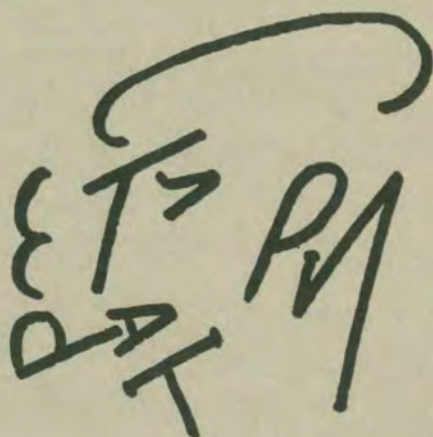
R. B. Gishowskyj
47, Spencer Str.,
Essendon, Vic.,

КАНАДА:

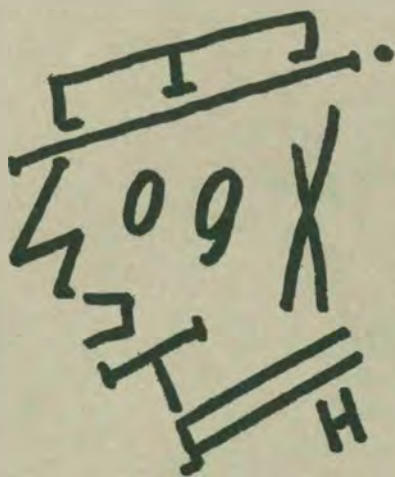
I. Chrabatyn
762, Princess Ave.,
London, Ont.

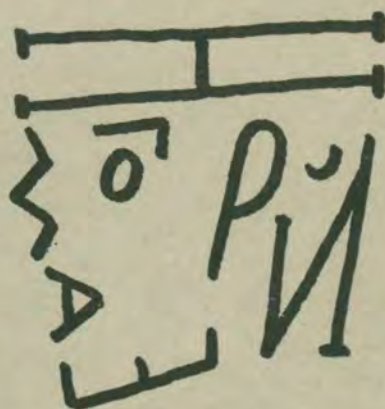
1

2

3

4

ВІДЧИТАТИ НАЗВИ

1, 2, 3, — назви відомі в кожному війську.

4 — дивізійники знають цю назву.

Відповіді слати до 1. 2. 1956. Нагороди за розв'язку ребусів визначається льосуванням. Перша нагорода 2 ф.; друга — 1 ф.